

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ**

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΚΟΚΟΛΑΚΗ Ι. ΧΑΡΑ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΤΣΑΝΤΣΑΝΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

ΑΜ: 504

ΗΡΑΚΛΕΙΟ, 13/12/2013

Περιεχόμενα

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:.....	8
Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	8
1.1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	8
1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ	15
1.3 Η ΥΠΗΡΕΣΙΑ Ε.Ε.....	17
1.3.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ Ε.Ε.....	21
1.3.2 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ Ε.Ε.	23
1.4 ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ Υ.Ε.Ε.	26
1.5 Η ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	27
1.6 ΕΙΔΗ Ε.Ε.	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:.....	30
Η ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ.....	30
2.1 ΒΑΣΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΛΕΓΧΩΝ	30
2.1.1 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	32
2.2 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	38
2.3 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ.....	39
2.4 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΛΕΓΧΩΝ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΣ.....	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:.....	47
ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	47
3.1 Η ΑΝΑΓΚΗ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ Ε.Ε.....	48
3.2 ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΟΥ Ε.Ε.....	48
3.3 ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ.....	51
3.3.1 ΑΛΛΑΓΕΣ ΤΟΥ SOX ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΚΑΛΥΨΗ.....	54
3.3.2 ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ Ε.Ε. ΜΕΤΑ ΤΟ ΝΟΜΟ SOX	55
3.4 ΟΙ ΑΥΞΗΜΕΝΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	58
3.5 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ.....	59
3.6 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ Ε.Ε. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:.....	62

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	62
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	65

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

IIA: Διεθνές Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών

ΑΙΟΛ: Αμερικανικό Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών

ΔΣ: Διοικητική Συνέλευση

Α.Ε.: Ανώνυμη Επιχείρηση

ΣΟΛ: Σώμα Ορκωτών Λογιστών

Ε.Ι.Ε.Ε.: Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών

Υ.Ε.Ε: Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου

Μ.Ε.Ε.: Μονάδες Εσωτερικού Ελέγχου

Α.Δ.Ε: Αναλυτικές Διαδικασίες Ελέγχου

ΕΛΤΕ: Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων

ISA: Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου

CSR: Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

ERP: Enterprise Resource Planning

ΑΟQL: Average Outgoing Quality Limit-system

SOX: Νόμος Sarbanes-Oxley

SEC: Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των ΗΠΑ (Securities and Exchange Commission)

PCAOB: Public Company Accounting Oversight Board

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην εν λόγω Πτυχιακή Εργασία θα αναφερθούμε κυρίως στο πόσο απαραίτητο είναι ένα Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου στις Οικονομικές Μονάδες. Θα κάνουμε μία ιστορική αναδρομή για το πώς εξελίχθηκε ο έλεγχος με την πάροδο των χρόνων και στην συνέχεια θα αναλύσουμε την ευρεία έννοια και τα είδη των ελέγχων, το Νομοθετικό πλαίσιο αυτού και θα καταλήξουμε στην κατά βάση “ουσία” της έρευνας όπου αναφέρεται στην Αυτοματοποίηση των ελέγχων, δηλαδή τα πληροφοριακά συστήματα που εφαρμόζονται στις επιχειρήσεις στην Ελλάδα και Διεθνώς. Γίνεται αναφορά και στο επάγγελμα των εξωτερικών Ορκωτών ελεγκτών (εξωτερικοί συνεργάτες Οικονομικής ελεγχόμενης Μονάδας) όπου αρκετές εταιρείες, ειδικά εισηγμένες είναι υποχρεωμένες στον έλεγχο αυτών, το Νομοθετικό πλαίσιο που διέπει έναν Ορκωτό Ελεγκτή και τις “ικανότητες” που επιβάλλεται να κατέχει κανείς προκειμένου για την αποτελεσματικότερη επίδοση αυτού στον έλεγχο μιας Οικονομικής Μονάδας. Αναφέρονται ορισμένα πρακτικά παραδείγματα εταιρειών που χρησιμοποιούν πληροφοριακά συστήματα και αναλύονται οι επιδράσεις που έχουν (θετικές ή αρνητικές) και κατά πόσο η αυτοματοποίηση των ελέγχων επηρεάζει τις Οικονομικές μονάδες οι οποίες υπόκεινται σε έλεγχο.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η αναγκαιότητα του ελέγχου οποιασδήποτε οικονομικής διαχείρισης ξένης περιουσίας πηγάζει από τις ατέλειες της ανθρώπινης φύσης. Τα λάθη είναι έμφυτα στον άνθρωπο. Ο άνθρωπος γεννιέται μαζί με τις ατέλειες και τις αδυναμίες του, με τις οποίες ζει και τελειώνει τη ζωή του. Βέβαια, η εξέλιξη της επιστήμης και του πολιτισμού και γενικότερα οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες διαβίωσης, επηρεάζουν μέχρι κάποιο βαθμό, θετικά ή αρνητικά, τις αδυναμίες αυτές, ωστόσο ποτέ δεν τις εξαφανίζουν, γιατί αυτές είναι μέσα στη φύση του ανθρώπου.

Συνεπώς, η μοναδική λύση που απομένει είναι η καταπολέμηση αυτών των λαθών μέσω της οργάνωσης, σε κάθε οικονομική διαχείριση ξένης περιουσίας, ουσιαστικού και ανεξάρτητου εξωτερικού ελέγχου, ο οποίος να συμπληρώνεται και με οργάνωση πλήρους συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Ο εσωτερικός έλεγχος είναι το απαραίτητο συμπλήρωμα οποιασδήποτε οικονομικής διαχείρισης ξένης περιουσίας.

Είναι κοινά αποδεκτό ότι ο κύριος σκοπός μιας επιχείρησης είναι να δημιουργεί αξία, παράγοντας αγαθά και προσφέροντας υπηρεσίες που απαιτεί η κοινωνία, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό κέρδη για τους ιδιοκτήτες και τους μετόχους της αλλά και ευημερία για την κοινωνία. Βασική αποστολή της επιχείρησης είναι η συνεχής προσθήκη αξίας στην επιχείρηση και στον επενδυτή μέτοχο. Αυτό θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μέσα στο πλαίσιο του σημερινού έντονου ανταγωνισμού που γεννά η παγκοσμιοποίηση, όπου η επιβίωση και η ανάπτυξη μιας επιχείρησης είναι συνάρτηση της ανταγωνιστικότητάς της. Και για να είναι μία επιχείρηση ανταγωνιστική απαιτείται η ύπαρξη σύγχρονου και διορατικού management το οποίο χαράσσει και υλοποιεί στρατηγικές, διατηρώντας όμως τις διαχρονικές αξίες στις οποίες η επιχείρηση παραδοσιακά πιστεύει και οι οποίες κρατούν την εταιρεία μέσα στο παγκόσμιο επιχειρηματικό γίγνεσθαι.

Μέρος των στρατηγικών αυτών αποτελεί και ο εσωτερικός έλεγχος, στον οποίο στηρίζεται ολόκληρο το σύστημα της εταιρικής διακυβέρνησης. Η εταιρική διακυβέρνηση είναι ένα μόνο κομμάτι του ευρύτερου οικονομικού πλαισίου μέσα στο οποίο λειτουργούν οι εταιρείες και εξαρτάται από το νομικό, ρυθμιστικό και θεσμικό περιβάλλον. Ο εσωτερικός έλεγχος αξιολογεί και καταγράφει τις εσωτερικές διαδικασίες στην πράξη, επισημαίνει αδυναμίες και αποκλίσεις του συστήματος, παρέχει συμβουλές και προτείνει προσαρμογές. Σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι η συμβολή του στην ανάπτυξη και εμπέδωση της εταιρικής κουλτούρας μεταξύ των τμημάτων και των στελεχών της εταιρείας και η προσαρμογή της εταιρείας στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο.

Ουσιαστικά, λοιπόν, πρόκειται για ένα μηχανισμό επιτήρησης της εφαρμογής των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης, συμβάλλοντας κατά ένα

μεγάλο ποσοστό στην προστασία της εταιρείας και στη διασφάλιση των συμφερόντων των μετόχων της.

Η στροφή του επιστημονικού ενδιαφέροντος σε θέματα που αφορούν στον εσωτερικό έλεγχο, θεωρείται σημαντικό βήμα για την κατανόηση της λειτουργίας των επιχειρήσεων και την περαιτέρω ανάπτυξή τους. Για τον λόγο αυτό κρίθηκε ουσιώδες, πριν από οποιαδήποτε λεπτομερή αναφορά σε εμπειρική μελέτη περιπτώσεων που αφορά σε ελληνικές επιχειρήσεις οι οποίες υπόκεινται σε εσωτερικό έλεγχο, να γίνει μια βιβλιογραφική ανασκόπηση καθώς και μια πρώτη προσέγγιση στη διατύπωση των βασικών εργαλείων των εσωτερικών ελεγκτών, ήτοι: των Διεθνή Προτύπων (Standards for the Professional Practice of Internal Auditing), του Κώδικα Δεοντολογίας, του Διεθνούς Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA), της Πιστοποίησης των Εσωτερικών Ελεγκτών καθώς και της Συνεχής Επαγγελματικής Εκπαίδευσής τους.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέσα στην πολύπλοκη και ραγδαίως εξελισσόμενη σημερινή οικονομική πραγματικότητα, ο ρόλος του ελεγκτή αποκτά μία συνεχώς αυξανόμενη σημασία. Ο έλεγχος των μεγάλων οικονομικών μονάδων, που συγκεντρώνουν συνήθως αξιόλογο πλούτο καθίσταται σήμερα όλο και πιο επιτακτικός. Ο πειρασμός για

ατασθαλίες, καταχρήσεις, απόκρυψη στοιχείων και λοιπές κακές διαχειρίσεις είναι μεγάλος προκειμένου να απολάβουν διάφορα άτομα οικονομικά οφέλη. Παράλληλα, η ανάγκη για να διασαφηνιστούν πλήρως οι δραστηριότητες της επιχείρησης, επιβάλλει τον έλεγχο από τους Ορκωτούς Λογιστές οι οποίοι έχουν ως κατευθυντήρια γραμμή τα ελεγκτικά πρότυπα και αρχές. Είναι αξιοσημείωτο να αναφερθεί ότι ο έλεγχος ασκείται μέσα από καθορισμένα κριτήρια ανάλογα με το περιβάλλον της κάθε επιχείρησης και τη φιλοσοφία της έκτασης και του βάθους που οροθετείται. Επιπλέον δεν θα πρέπει να αγνοηθεί και η νομική ευθύνη που απορρέει από την υπογραφή των εκθέσεων ελέγχου, έπειτα από εξέταση επιλεγμένων αποδεικτικών στοιχείων.

Την τελευταία εικοσαετία έχουν συντελεστεί σοβαρές και ταχύτατες εξελίξεις στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα οι οποίες έχουν μεταβάλλει ριζικά το περιβάλλον και τους όρους λειτουργίας της παγκόσμιας οικονομίας. Οι εξελίξεις στην τεχνολογία και η δημιουργία νέων τάξεων δράσης των αγορών αποτελούν τις θεμελιώδεις δυνάμεις που διαμορφώνουν το νέο αυτό περιβάλλον. Οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες που παρουσιάζονται διαρκώς στο χώρο των επιχειρήσεων μεταβάλλουν με γοργούς ρυθμούς τις ανάγκες και τις πρακτικές για τη βελτίωση της παραγωγικότητας του κεφαλαίου και για την οικονομική εν γένει ανάπτυξη.

Ωστόσο, οι αλλαγές δεν περιορίστηκαν μόνο στο επιχειρηματικό επίπεδο αλλά επεκτάθηκαν σε θεσμικό επίπεδο και σε επίπεδο εταιρικής κουλτούρας. Η καθιέρωση των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης, επέβαλλε την ανάπτυξη και εξέλιξη του θεσμού του εσωτερικού ελέγχου, ο ρόλος του οποίου είναι πλέον πολύ σημαντικός για την ανάπτυξη και την ενίσχυση της προστιθέμενης αξίας μιας επιχειρηματικής οντότητας.

Η γνώση της επιχείρησης και των κινδύνων που την απειλούν ο σχεδιασμός και η ορθή λειτουργία ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου, ο έλεγχος εφαρμογής των διαδικασιών, η σύνταξη αναφορών προς τη διοίκηση και η συνεχής παρακολούθηση των εργασιών της επιχείρησης αποτελούν τους βασικούς άξονες εργασίας μιας Υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου.

Η εξέταση αυτή, όμως, πρέπει να είναι συνεχής, αφού οι δικλείδες ασφαλείας αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου, αλλάζουν τα πρόσωπα που τις εφαρμόζουν, οι κίνδυνοι που απειλούν την εταιρία καθώς και οι στόχοι της.

Οι αλλαγές αυτές επηρέασαν και τον τρόπο διενέργειας του εσωτερικού ελέγχου, ο οποίος, μέσα από τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των λειτουργιών ενός οργανισμού και τη δημιουργία υγιών δομών, καλείται μέσα σε αυστηρά καθορισμένα χρονοδιαγράμματα να καλύψει μεγάλο όγκο δουλειάς τόσο σε εύρος όσο και σε ποιότητα, που δεν θα μπορούσε να διεκπεραιωθεί αλλιώς παρά μόνο με κατάλληλο σχεδιασμό και αξιοποίηση δυνατοτήτων που η τεχνολογία παρέχει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

1.1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο λογιστικός έλεγχος είναι έργο, που, με τη συστηματική εξέταση των βιβλίων και στοιχείων μιας οικονομικής μονάδας, επιτρέπει τη διαπίστωση της κανονικής καταχώρησης των εργασιών και των κινήσεων των αξιών και αποβλέπει στην επαλήθευση της οικονομικής κατάστασης, σύμφωνα με τους λογαριασμούς, στην αποκάλυψη των κάθε μορφής σφαλμάτων και στην πρόληψη αυτών και ενδεχομένως στην άσκηση κριτικής της διαχείρισης (Γιαννούλης Ι, 2007).

Πολλοί ορισμοί έχουν δοθεί για την έννοια του ελέγχου. Η μελέτη αυτών μας παρέχει μία ευρύτερη ανάλυση του περιεχομένου της έννοιας του ελέγχου. Οι γενικοί κανόνες, οι όροι και οι προϋποθέσεις της διενέργειας ελέγχου σε κάθε οικονομική διαχείριση ξένης περιουσίας πραγματεύονται από την Ελεγκτική, που

είναι κλάδος της οικονομικής των επιχειρήσεων και εκμεταλλεύσεων (Παπάς Α., 1997).

Πρέπει να υπογραμμίσουμε εδώ ότι ο ανωτέρω ορισμός είναι ενδεικτικός, όπως και όσοι έχουν δοθεί μέχρι σήμερα και δεν καλύπτουν πλήρως το περιεχόμενο της αντίστοιχης έννοιας της ελεγκτικής. Πάντως, είναι δυνατό να εξαχθεί ως συμπέρασμα από τα ανωτέρω ότι η Ελεγκτική εξετάζει (Γιαννούλης Ι, 2007):

1. Το αντικείμενο του ελέγχου [Τι ελέγχεται, γιατί και ποιοι είναι οι επιδιωκόμενοι σκοποί].
2. Το υποκείμενο του ελέγχου [Τα πρόσωπα και τα προσόντα αυτών που διενεργούν τον έλεγχο και ποια πρέπει να είναι τα προσόντα τους].
3. Τις ελεγκτικές διαδικασίες [Τεχνική του ελέγχου].

Αντικείμενο του ελέγχου

Αντικείμενο του ελέγχου είναι κατά κανόνα, η οικονομική διαχείριση ξένης περιουσίας, όπως μπορεί να θεωρηθεί η έννοια περιουσία οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου από τρίτους που την διαχειρίζονται. Η περιουσία π.χ. μίας Α.Ε είναι ξένη περιουσία για όλους όσους την διαχειρίζονται όμως για να πραγματοποιηθεί ο έλεγχος πρέπει να απεικονίζεται λογιστικώς η οικονομική διαχείριση. Κατά συνέπεια ο έλεγχος είναι συνυφασμένος με την ύπαρξη οικονομικής διαχείρισης ξένης περιουσίας ,εικονιζόμενης λογιστικώς. Η λογιστική καταγράφει και παρακολουθεί τις πράξεις της οικονομικής διαχείρισης και η ελεγκτική τις ελέγχει. Ο έλεγχος στην οικονομική διαχείριση ξένης διαχείρισης είναι αναγκαίος για να αποφευχθούν λάθη και απάτες και θεωρείται απαραίτητο συμπλήρωμα κάθε οικονομικής διαχείρισης, ένα είδος ασφάλισης για τα λάθη, την κλοπή και την απάτη, η δε αμοιβή του ελεγκτή, το ασφάλιστρο (Παπαστάθης Π, 2003).

Υποκείμενο του ελέγχου:

Υποκείμενο του ελέγχου είναι ο ελεγκτής, δηλαδή το πρόσωπο που διενεργεί τον έλεγχο. Ο ελεγκτής είναι το απαραίτητο όργανο για να εξασφαλιστεί ορθολογική οργάνωση, λειτουργία και ομαλή οικονομική διαχείριση στη δημόσια και ιδιωτική οικονομία, γι' αυτό και ο θεσμός του ελέγχου και το λειτούργημα του

ελεγκτή έχουν καθιερωθεί από αρχαιοτάτους χρόνους. Ο ελεγκτής ανάλογα με την εξάρτηση του, οικονομική ή άλλη, από την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα και τον ειδικότερο τρόπο που αποβλέπει το έργο του, διακρίνεται σε εσωτερικό και εξωτερικό ελεγκτή.

I. Εσωτερικός Ελεγκτής:

Ο εσωτερικός ελεγκτής βρίσκεται σε σχέση μίσθωσης με την οικονομική μονάδα η οποία ελέγχεται, δηλαδή είναι υπάλληλος της. Το έργο του έχει κυρίως προληπτικό χαρακτήρα και συνίσταται στο να παρακολουθεί και να ελέγχει τις διαχειριστικές πράξεις και τις λογιστικές καταχωρήσεις, με σκοπό την άμεση επισήμανση θελημένων ή αθέλητων σφαλμάτων ή αντικανονικών και παρανόμων ενεργειών. Ο εσωτερικός ελεγκτής έχοντας ως βασική αποστολή την πρόληψη επιζήμιων ενεργειών ασκεί τα καθήκοντα του πριν ή στην διάρκεια της πράξης οικονομικής διαχείρισης καθώς και της λογιστικής καταχώρησης, χωρίς όμως να αποκλείεται και ο έλεγχος ειδικών θεμάτων μεταγενέστερα. Η ιδιότητα του εσωτερικού ελεγκτή μπορεί να είναι με σαφήνεια διακεκριμένη, όπως γίνεται συνήθως στις μεγάλες επιχειρήσεις όπου υπάρχει ειδική υπηρεσία και, στο Δημόσιο και τους μεγάλους Δημόσιους Οργανισμούς, Είναι δυνατόν όμως το ρόλο του εσωτερικού ελεγκτή να μην παίζει ιδιαίτερο πρόσωπο αλλά οι προϊστάμενοι διαφόρων τμημάτων, παράλληλα με τα υπόλοιπα καθήκοντα τους (π.χ. έλεγχος και θεώρηση γραμματίων προς είσπραξη από τον προϊστάμενο του λογιστηρίου) (*Stuart Manson, 2000*).

Στην θέση του εσωτερικού ελεγκτή πρέπει να τοποθετούνται πρόσωπα κατάλληλα που να διακρίνονται για την μόρφωση, την πείρα και το ήθος τους, γιατί αλλιώς, όπως είναι φυσικό δεν είναι δυνατόν να ασκήσουν τα καθήκοντα του ελεγκτή με τον τρόπο που επιβάλλεται. Χωρίς να υποτιμάται η σπουδαιότητα του έργου του εσωτερικού ελεγκτή πρέπει να τονιστούν και τα μειονεκτήματα που οφείλονται στο γεγονός ότι αυτός είναι υπάλληλος στην ελεγχόμενη οικονομική μονάδα. Από αυτό το γεγονός είναι φυσικό ο έλεγχος του (*Stuart Manson, 2000*):

- ✓ Να ασκείτε γενικά σύμφωνα με τους κανόνες και τους όρους που έχει θεσπίσει η διοίκηση της οικονομικής μονάδας και όχι σύμφωνα με τους κανόνες της ελεγκτικής.

- ✓ Δεν ενημερώνεται για τις πράξεις των διοικούντων, συνήθως δε και των ανώτερων του στην ιεραρχία ή ο έλεγχος του σε αυτούς είναι περιορισμένος ή εντελώς τυπικός.
- ✓ Απασχολούμενος με πράξεις των συναδέλφων του, πολλές φορές από συναδελφική αλληλεγγύη, ο έλεγχος του δεν είναι αμερόληπτος και αντικειμενικός ενώ με το πέρασμα του χρόνου και την στενότερη φιλική σχέση η προσοχή και η διερευνητικότητα μειώνονται βαθμιαία και ο έλεγχος γίνεται τυπικός.
- ✓ Επειδή ασχολείται διαρκώς με τα ίδια θέματα, η δουλειά του γίνεται ρουτίνα με αποτέλεσμα την εξασθένηση σιγά- σιγά τόσο της επαγρύπνησης όσο και της διερευνητικότητας του.

II. Εξωτερικός Ελεγκτής

Αντίθετα από τον εσωτερικό, ο εξωτερικός ελεγκτής δεν έχει καμία υπαλληλική ή άλλη εξάρτηση προς την επιχείρηση που καλείτε να ελέγξει. Είναι ανεξάρτητος και αδέσμευτος προς την οικονομική μονάδα που ελέγχει και δεν επηρεάζεται από την διοίκηση της με αποτέλεσμα να μην υπάρχει κανένα από τα παραπάνω μειονεκτήματα του εσωτερικού ελεγκτή. Αυτό το γεγονός είναι εγγύηση για την διενέργεια αντικειμενικού ελέγχου, με αποτέλεσμα να αποκτάει ιδιαίτερο κύρος το έργο του εσωτερικού ελεγκτή και τα ποτίσματα του είναι ευρύτατα χρήσιμα. Ο εξωτερικός ελεγκτής έχει πολλά και ποικίλα πεδία δράσης (πιστοποίηση για την αλήθεια και την ακρίβεια των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων, για την πιστοληπτική ικανότητα τους κ.τ.λ.) και από το γεγονός αυτό ξεκινάει η ανάγκη οργάνωσης του εξωτερικού ελέγχου σε ανεξάρτητο λειτούργημα που έχει αποκτήσει θεσμικό χαρακτήρα σε όλες τις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες. Τέτοιου είδους θεσμική αναγνώριση του λειτουργήματος έγινε και στην χώρα μας το 1955, με το Ν.Δ.3329/1955 «περί συστάσεως Σώματος Ελλήνων Ορκωτών Λογιστών» που η λειτουργία του άρχισε το Νοέμβρη του 1956.

Είναι ευνόητο ότι για να μπορεί ο ορκωτός ελεγκτής να ανταποκρίνεται στις μεγάλες και ποικίλες απαιτήσεις του τόσο σπουδαίου και λεπτού έργου του πρέπει να έχει και τα ανάλογα προσόντα που αναφέρονται τόσο στην προσωπικότητα του, όσο και στην επαγγελματική του συγκρότηση. Πρώτο και κύριο προσόν θεωρείται

το ήθος και η ακεραιότητα του χαρακτήρα προσόν που απαιτείται από όλους τους εξωτερικούς ελεγκτές σε όλες τις χώρες του κόσμου. Άλλα προσόντα που επίσης απαιτούνται είναι η άρτια επιστημονική κατάρτιση, η εξειδικευμένη πείρα, η ικανότητα ταχείας αντίληψης και βαθιάς και σίγουρης κρίσης, η επινοητικότητα, η αυτοπεποίθηση, η αναγκαία λεπτότητα για την εκτέλεση του λεπτού έργου του ελέγχου της εργασίας των άλλων, η ικανότητα ευχερούς και σωστής έκφρασης στον γραπτό και προφορικό λόγο, η επιμέλεια και η εργατικότητα.

Τεχνική του ελέγχου

Εδώ περιλαμβάνεται ο τρόπος διενέργειας του ελέγχου δηλαδή οι ακολουθημένες κάθε φορά ελεγκτικές διαδικασίες. Στο έργο αυτό αναπτύσσεται τέλεια από κάθε άποψη το όλο θέμα, ειδικά ότι έχει σχέση με τον εξωτερικό έλεγχο. Οι ελεγκτικές αυτές διαδικασίες, είναι οι μηχανισμοί και οι μέθοδοι που έχει στην διάθεση του ο ελεγκτής για την συγκέντρωση ικανών τεκμηρίων και τη διαμόρφωση γνώμης επί του αντικειμένου του ελέγχου. Θα μπορούσε να τις αποκαλέσει κανείς τα εργαλεία του ελέγχου.

Ως βασικοί σκοποί του ελέγχου, γενικά, μπορούν να αναφερθούν οι εξής:

(α) Η πρόληψη ακούσιων ή εκούσιων σφαλμάτων, απατών και καταδολιεύσεων. Πρόκειται για τον καλούμενο **προληπτικό έλεγχο**, ο οποίος διενεργείται προ ή κατά την εκτέλεση της διαχειριστικής πράξεως και της λογιστικής της απεικόνισης και, στόχος του είναι να προλάβει και να αποτρέψει τη διάπραξη ακούσιων ή εκούσιων σφαλμάτων, απατών και καταδολιεύσεων. Ο έλεγχος αυτός διενεργείται, κατά κύριο λόγο, από εσωτερικό ελεγκτή.

(β) Η αποκάλυψη και καταστολή ακούσιων ή εκούσιων σφαλμάτων, απατών και καταδολιεύσεων. Πρόκειται για τον καλούμενο **κατασταλτικό έλεγχο**, ο οποίος διενεργείται μετά την εκτέλεση της διαχειριστικής πράξεως και της λογιστικής της απεικόνισης και στόχος του είναι η αποκάλυψη και καταστολή ακούσιων ή εκούσιων σφαλμάτων, απατών και καταδολιεύσεων που τυχόν έχουν διαπραχθεί. Ο έλεγχος αυτός ασκείται κατά κύριο λόγο από εξωτερικό ελεγκτή.

(γ) Η πιστοποίηση, μετά από συστηματικό έλεγχο, περί της ακρίβειας και ειλικρίνειας των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων (ισολογισμού, αποτελεσμάτων χρήσεως, πίνακα διαθέσεως αποτελεσμάτων και προσαρτήματος). Το έργο αυτό

ανήκει αποκλειστικά στον εξωτερικό ελεγκτή. Τονίζεται ότι η βασική επιδίωξη του εξωτερικού ελέγχου, ο τελικός σκοπός του, είναι να πληροφορήσει τους ενδιαφερόμενους (μετόχους, τρίτους, προσωπικό, Κράτος) αν οι οικονομικές καταστάσεις μιας οικονομικής μονάδας, σαν σύνολο, παρουσιάζουν την αληθινή εικόνα της περιουσιακής της καταστάσεως και των οικονομικών της αποτελεσμάτων. Βέβαια, για να φθάσει ο έλεγχος στον τελικό αυτό σκοπό του, έχει ερευνήσει, με την εφαρμογή σχετικών ελεγκτικών διαδικασιών, εκτός από ία άλλα, και αν τυχόν υπάρχουν ουσιώδη λάθη, κλοπές ή καταδολιεύσεις, γιατί μέσα στους βασικούς σκοπούς του ελέγχου είναι και ο εντοπισμός τυχόν λαθών, κλοπών ή καταδολιεύσεων, ουσιώδους, όμως, σημασίας. Αν και στους άμεσους στόχους του ελέγχου δεν περιλαμβάνεται η ανεύρεση μικροκλοπών και εσκεμμένων ή μη σφαλμάτων επουσιώδους σημασίας, ωστόσο και ο κίνδυνος αυτός καλύπτεται από την επισήμανση των ανεπαρκειών και κενών του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και, γενικά, από το ότι η ύπαρξη και μόνο του ελέγχου, αποτελεί σημαντικό αποτρεπτικό παράγοντα διαπράξεως λογιστικών και διαχειριστικών λαθών και ανωμαλιών, για αυτό, εξάλλου, και το κόστος του ελέγχου χαρακτηρίζεται ως «ασφάλιστρο» κατά των κινδύνων αυτών.

Με τον όρο "Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου" εννοούμε:

- ✓ την οργάνωση των οικονομικών, λογιστικών και λοιπών υπηρεσιών της επιχειρήσεως.
 - ✓ την κατανομή αρμοδιοτήτων, και ευθυνών του προσωπικού, και
 - ✓ την εφαρμογή κανόνων και διαδικασιών, μέτρων και ελέγχων ώστε:
1. να περιορίζονται οι κίνδυνοι λαθών και άλλων ανωμαλιών κατά την εκτέλεση των συναλλαγών.
 2. να αποκτούν μεγαλύτερη ακρίβεια και αξιοπιστία τα λογιστικά βιβλία και στοιχεία της επιχειρήσεως, και
 3. να φυλάσσονται, αποτελεσματικά, τα περιουσιακά στοιχεία της επιχειρήσεως.

Οι βασικές αρχές ενός επαρκούς συστήματος εσωτερικού ελέγχου, των οποίων η τήρηση θα πρέπει να εξετάζεται από τον Ορκωτό Ελεγκτή – Λογιστή κατά τον έλεγχο οποιασδήποτε οικονομικής μονάδος είναι οι εξής:

A. Ο σαφής διαχωρισμός των τριών βασικών λειτουργιών της, ήτοι:

- **Της συναλλακτικής**, η οποία περιλαμβάνει τη διενέργεια των συναλλαγών (Αγορές - πωλήσεις κ.λπ.)
- **Της διαχειριστικής**, η οποία περιλαμβάνει τη διαχείριση και φύλαξη των περιουσιακών στοιχείων.
- **Της λογιστικής**, η οποία περιλαμβάνει τη λογιστική απεικόνιση και Λογιστική παρακολούθηση των συναλλακτικών πράξεων, καθώς και των περιουσιακών στοιχείων της.

Οι ανωτέρω λειτουργίες θα πρέπει να είναι, υπηρεσιακώς, ανεξάρτητες και να ασκούνται από πρόσωπα, τα οποία δεν συνδέονται με στενό προσωπικό ή οικογενειακό δεσμό.

Β. Η κατανομή συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων και ευθυνών του προσωπικού της επιχειρήσεως, καθώς και ο διαχωρισμός των λειτουργικών διαδικασιών. Η κατανομή των αρμοδιοτήτων του προσωπικού πρέπει να σχεδιάζεται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε καμία συναλλακτική ή διαχειριστική πράξη και λογιστική καταχώρηση να ολοκληρώνεται από ένα και μονό υπάλληλο, αλλά η εργασία του καθενός να είναι συμπληρωματική της εργασίας ενός, τουλάχιστον, άλλου υπαλλήλου και να ελέγχεται από ένα τρίτο υπάλληλο (εσωτερικό ελεγκτή). Ο σχεδιασμός των αρμοδιοτήτων του προσωπικού πρέπει να είναι τέτοιος, ώστε να εφαρμόζεται, πάντοτε, η βασική αρχή "Ο ταμίας απαγορεύεται να είναι και λογιστής" και αντίστροφα.

Γ. Η άμεσος έκδοση προκαθορισμένων στοιχείων για κάθε είσπραξη ή πληρωμή της επιχειρήσεως. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να φέρουν σχετική προαρίθμηση και να επικυρώνονται από αρμόδια εξουσιοδοτημένα πρόσωπα της επιχειρήσεως. Επίσης, για τα ανωτέρω στοιχεία, πρέπει να εξασφαλίζεται η ορθή λογιστικοποίηση τους.

Δ. Η Καθιέρωση μέτρων φυσικής προστασίας των λογιστικών βιβλίων και στοιχείων, καθώς και .μέτρων, τα οποία να αποκλείουν οποιαδήποτε πρόσβαση σ' αυτά, μη αρμοδίων υπαλλήλων της επιχειρήσεως.

Ε. Η διενέργεια, σε τακτά χρονικά διαστήματα επαληθεύσεων των περιουσιακών στοιχείων της επιχειρήσεως, καθώς και σχετικών συμφωνιών των λοιπών λογαριασμών (π.χ. Τράπεζες, πελάτες κλπ.) από αρμόδιο υπάλληλο, ανεξάρτητο από εκείνον, που έχει την ευθύνη της ορθής λογιστικής παρακολουθήσεως και συμφωνίας των λογαριασμών.

ΣΤ. Η λήψη μέτρων φυσικής προστασίας των περιουσιακών στοιχείων, καθώς και η χρήση ή διάθεση αυτών μόνο κατόπιν προκαθορισμένης διαδικασίας.

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

Η αναγκαιότητα της επισκόπησης των καθημερινών συναλλαγών και η εξασφάλιση της διαφάνειας στη διαχείριση των δημοσίων χρημάτων φαίνεται ότι οδήγησαν στην αρχική θεσμοθέτηση του Ελέγχου (Γιαννούλης Ι, 2007).

Τα πρώτα ίχνη για την ύπαρξη λογιστών και ελεγκτών βρίσκονται στους αρχαίους χρόνους. Στους Νινευίτες της Βαβυλώνας γύρω στα 3.000 π. Χ., υπήρχαν εμπορικοί νόμοι και λογιστικές εκθέσεις. Τότε «γραμματέας» που σημείωνε πάνω σε πλάκες τις μεγάλες συναλλαγές και τις νομιμοποιούσε με την υπογραφή του, ήταν ο «πραγματογνώμων- λογιστής» ή όπως θα λέγαμε σήμερα ο «Ορκωτός Λογιστής» (Stuart Manson, 2000).

Στην αρχαία Αίγυπτο, όπου οι συγκομιδές ήταν η κυριότερη φορολογητέα ύλη για τους Φαραώ, το μέγα πρόβλημα τους ήταν ο έλεγχος των συγκομιδών έτσι το κράτος δημιούργησε τους « Επιστάτες » για τα σιτηρά. Αυτοί οι ελεγκτές ήταν λειτουργοί που έφταναν στα υψηλότερα αξιώματα του κράτους. Εκπαιδεύονταν στους ναούς, κατέγραφαν τις εισαγωγές και τις εξαγωγές σιτηρών που επισήμαιναν διάφοροι κήρυκες και απολάβαιναν μεγάλες τιμές από τους Φαραώ.

Στην αρχαία Αθήνα, πριν από το 300 π.Χ. είχε δημιουργηθεί το συνέδριο των «Λογιστών» ως θεσμός για την επιτήρηση των οικονομικών του κράτους. Ακόμα υπήρχαν οι «Εύθυνοι», οι οποίοι μαζί με τους «Λογιστές» έλεγχαν τους λογαριασμούς διαχείρισεως των αρχόντων που αποχωρούσαν από τα δημόσια αξιώματα. Στην υπόλοιπη αρχαία Ελλάδα συναντάμε τους «Εξεταστάς», τους «Συνυγόρους», τους «Δοκιμαστηρίους», τους «Αρχησκόπους», τους «κατόπτους» τους «Απολόγους» οι οποίοι ήταν επιφορτισμένοι με διάφορες αρμοδιότητες. Αργότερα στην αρχαία Ρώμη την εποχή των αυτοκρατόρων, ο έλεγχος των δημοσίων οικονομικών ανατέθηκε διαδοχικά στους «Υπάτους», τους «Κήνσορας» ή «Τιμητάς» και τους «Ταμίας». Αυτοί εξέταζαν τους λογαριασμούς των επαρχιών της αυτοκρατορίας και επέβλεπαν το δημόσιο θησαυρό, στη συνέχεια δε, υπόβαλαν το σύνολο των λογαριασμών στη Σύγκλητο για έγκριση. Όταν όμως αργότερα, το Ρωμαϊκό Κράτος έπεσε στα χέρια διεφθαρμένων στρατηγών και αρχόντων, έχασε, όπως άλλωστε ήταν φυσικό, ο έλεγχος αυτός κάθε αποτελεσματικότητα.

Κατά τον Μεσαίωνα δεν υπάρχουν στοιχεία ενδιαφέροντα γύρω από την Ελεγκτική. Στις αρχές της Αναγέννησης βρίσκουμε ίχνη σοβαρού ελέγχου. Συγκεκριμένα στην Ιταλία κατά της αρχές του 16ου αιώνα στην πόλη της Πίζας η οποία πλέον είχε τον επίσημο ελεγκτή της. Η πρώτη εμφάνιση του όρου «Auditor» (ελεγκτής) ανάγεται στο 1285 επί Εδουάρδου του Ά. Όλοι οι υπηρέτες του βασιλιά, θαλαμηπόλοι, διοικητές, ταμίες, και οι υπόλοιποι εισπράκτορες έπρεπε να κρατούν κανονικούς λογαριασμούς, όσοι δε από αυτούς κατά την μαρτυρία των «Auditors» γίνονταν καταχραστές οδηγούνταν στην πιο κοντινή φυλακή του βασιλείου. Το 1298 στο Λονδίνο, ο Δήμαρχος και οι Σκαβίνοι (Δημοτικοί άρχοντες), ονομάστηκαν επίσημα « Auditors». Αργότερα, περίπου το 1310 διορίζονταν για το σκοπό αυτό έξι πρόσωπα που εκλέγονταν από το Δήμο. Η διπλογραφική λογιστική μέθοδος εμφανίζεται για μερικούς συγγραφείς το 1340. Τα πρώτα πάντως στοιχεία για πλήρη διπλογραφική μέθοδο (ελεγχόμενη δηλαδή λογιστικά, με συμφωνίες) είναι τα βιβλία των αδελφών Soranto της Γένουας (το 1406). Μετά ακολουθεί (το 1494) η γνωστή πρώτη πραγματεία για τη Λογιστική, του Lucas Pacioli από την Τοσκάνη.

Η πρώτη Ένωση Επαγγελματικών Ελεγκτών δημιουργήθηκε το 1581 στη Βενετία με τον τίτλο «Coliegio dei Raxonati». Ήταν κρατικός θεσμός που απέκτησε γρήγορα

μεγάλη επιρροή και ρύθμισε με πολύ αυστηρό τρόπο τις δραστηριότητες των μελών του. Παρόμοιοι θεσμοί ιδρύθηκαν στο Μιλάνο και τη Μπολόνια (Academia dei Regionieri το 1658). Πολύ αργότερα εμφανίζονται τέτοιες ενώσεις στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες και στις ΗΠΑ.

Στη Γαλλία, στα τέλη του 17ου αιώνα (επί Colbert) υπήρχε στο Ελεγκτικό Συνέδριο του Παρισιού ένας ελεγκτής με καθήκον την επαλήθευση όλων των λογαριασμών και των υπολογισμών. Για πολλά χρόνια, τη δουλειά αυτή την είχε αναλάβει ο πολύ γνωστός αριθμητικολόγος Bertrand – Francois Bareme (1640 – 1703) που έγραψε και το έργο σχετικά με τη διπλογραφική λογιστική μέθοδο. Τον ίδιο καιρό ήταν γνωστοί στα δικαστήρια και οι λογιστικοί έλεγχοι και οι πραγματοσύνες.

Στην Ελλάδα η αρχική μέριμνα για την ίδρυση οργανωμένου σώματος Ελεγκτών λήφθηκε αρχικά με τον νόμο 5076/1931. Τελικά η υλοποίηση των παραπάνω εξαγγελιών έγινε το 1955, οπότε με το Ν.Δ 3329/1955 ιδρύθηκε το «Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών» (ΣΟΕΛ).

1.3 Η ΥΠΗΡΕΣΙΑ Ε.Ε.

Με τον όρο "σύστημα εσωτερικού ελέγχου" εννοούμε (Γιαννούλης Ι, 2007):

- την οργάνωση των οικονομικών, λογιστικών και λοιπών υπηρεσιών της επιχείρησης.
- την κατανομή αρμοδιοτήτων, και ευθυνών του προσωπικού, και
- την εφαρμογή κανόνων και διαδικασιών, μέτρων και ελέγχων ώστε:

1. να περιορίζονται οι κίνδυνοι λαθών και άλλων ανωμαλιών κατά την εκτέλεση των συναλλαγών.
2. να αποκτούν μεγαλύτερη ακρίβεια και αξιοπιστία τα λογιστικά βιβλία και στοιχεία της επιχείρησης, και
3. να φυλάσσονται, αποτελεσματικά, τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης.

Οι βασικές αρχές ενός επαρκούς συστήματος εσωτερικού ελέγχου, των οποίων η τήρηση θα πρέπει να εξετάζεται από τον Ορκωτό Ελεγκτή –Λογιστή κατά τον έλεγχο οποιασδήποτε οικονομικής μονάδος είναι οι εξής (Stuart Manson, 2000):

A. Ο σαφής διαχωρισμός των τριών βασικών λειτουργιών της, ήτοι:

- ✓ Της συναλλακτικής, - η οποία περιλαμβάνει τη διενέργεια των συναλλαγών (Αγορές - πωλήσεις κ.λπ.)
- ✓ Της διαχειριστικής, η οποία περιλαμβάνει τη διαχείριση και φύλαξη των περιουσιακών στοιχείων.
- ✓ Της λογιστικής, η οποία περιλαμβάνει τη λογιστική απεικόνιση και Λογιστική παρακολούθηση των συναλλακτικών πράξεων, καθώς και των περιουσιακών στοιχείων της.

Οι ανωτέρω λειτουργίες θα πρέπει να είναι, υπηρεσιακά, ανεξάρτητες και να ασκούνται από πρόσωπα, τα οποία δεν συνδέονται με στενό προσωπικό ή οικογενειακό δεσμό.

B. Η κατανομή συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων και ευθυνών του προσωπικού της επιχειρήσεως, καθώς και ο διαχωρισμός των λειτουργικών διαδικασιών.

Η κατανομή των αρμοδιοτήτων του προσωπικού πρέπει να σχεδιάζεται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε καμία συναλλακτική ή διαχειριστική πράξη και λογιστική καταχώρηση να ολοκληρώνεται από ένα και μονό υπάλληλο, αλλά η εργασία του καθενός να είναι συμπληρωματική της εργασίας ενός, τουλάχιστον, άλλου υπαλλήλου και να ελέγχεται από ένα τρίτο υπάλληλο (εσωτερικό ελεγκτή).

Ο σχεδιασμός των αρμοδιοτήτων του προσωπικού πρέπει να είναι τέτοιος, ώστε να εφαρμόζεται, πάντοτε, η βασική αρχή *"Ο ταμίας απαγορεύεται να είναι και λογιστής"* και αντίστροφα.

Γ. Η άμεσος έκδοση προκαθορισμένων στοιχείων για κάθε είσπραξη ή πληρωμή, καθώς και για κάθε δημιουργία απαιτήσεως της επιχειρήσεως. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να φέρουν σχετική προαρίθμηση και να επικυρώνονται από αρμόδια εξουσιοδοτημένα πρόσωπα της επιχειρήσεως. Επίσης, για τα ανωτέρω στοιχεία, πρέπει να εξασφαλίζεται η ορθή λογιστικοποίηση τους.

Δ. Η Καθιέρωση μέτρων φυσικής προστασίας των λογιστικών βιβλίων και στοιχείων, καθώς και μέτρων, τα οποία να αποκλείουν οποιαδήποτε πρόσβαση σ' αυτά, μη αρμοδίων υπαλλήλων της επιχειρήσεως.

Ε. Η διενέργεια, σε τακτά χρονικά διαστήματα επαληθεύσεων των περιουσιακών στοιχείων της επιχειρήσεως, καθώς και σχετικών συμφωνιών των λοιπών λογαριασμών (π.χ. Τράπεζες, πελάτες κλπ.) από αρμόδιο υπάλληλο, ανεξάρτητο

από εκείνον, που έχει την ευθύνη της ορθής λογιστικής παρακολουθήσεως και συμφωνίας των λογαριασμών.

ΣΤ. Η λήψη μέτρων φυσικής προστασίας των περιουσιακών στοιχείων, καθώς και η χρήση ή διάθεση αυτών μόνο κατόπιν προκαθορισμένης διαδικασίας.

Έτσι λοιπόν, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου μιας επιχείρησης είναι το επηρεαζόμενο από τη διοίκηση και το προσωπικό της σύστημα, το οποίο περιλαμβάνει την κατάλληλη οργάνωση των λειτουργιών της, την κατανομή αρμοδιοτήτων και ευθυνών, τη χρηματοοικονομική και λογιστική της οργάνωση, καθώς και όλα τα μέτρα και διαδικασίες που χρησιμοποιούνται με σκοπό την παροχή λογικής διασφάλισης για τη διαφύλαξη των περιουσιακών της στοιχείων, τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια και αξιοπιστία των λογιστικών στοιχείων και οικονομικών καταστάσεων, τη συνεχή βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των δραστηριοτήτων της και την ενθάρρυνση και μέτρηση της συμμόρφωσης της επιχείρησης στις στρατηγικές και πολιτικές της διοίκησης, καθώς και στους σχετικούς με τη λειτουργία της νόμους, διατάξεις και κανονισμούς. Συνεπώς, ο βασικός σκοπός του συστήματος εσωτερικού ελέγχου κάθε οργανισμού είναι να τον βοηθήσει να πετύχει με τον αποδοτικότερο, αποτελεσματικότερο και οικονομικότερο τρόπο τους αντικειμενικούς του στόχους.

Η κλασική βιβλιογραφία της ελεγκτικής διακρίνει δύο μεγάλα υποσυστήματα εσωτερικού ελέγχου: τους λογιστικούς και τους διοικητικούς ελέγχους.

Οι λογιστικοί έλεγχοι περιλαμβάνουν τις μεθόδους, τις διαδικασίες, τις τεχνικές και το σχέδιο χρηματοοικονομικής οργάνωσης που στοχεύουν στην προστασία των περιουσιακών στοιχείων και στην ακρίβεια και αξιοπιστία των πληροφοριών και των οικονομικών καταστάσεων (Γιαννούλης Ι, 2007).

Αναλυτικότερα, το Αμερικανικό Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών, με την εγκύκλιο των ελεγκτικών προτύπων Νο 1 (SAS Νο 1, AU 320.28) ορίζει ότι οι λογιστικοί έλεγχοι είναι σχεδιασμένοι ώστε να παρέχουν τη λογική βεβαιότητα ότι:

- Οι συναλλαγές εκτελούνται σύμφωνα με τη γενική ή ειδική εξουσιοδότηση της διοίκησης.

- Η καταχώρηση των συναλλαγών γίνεται έτσι ώστε να επιτρέπεται η κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα πρότυπα και τις αρχές που ορίζονται και να αποδίδεται δίκαια η ευθύνη των λογιστικών χειρισμών.
- Η πρόσβαση στα περιουσιακά στοιχεία επιτρέπεται μόνο σύμφωνα με εξουσιοδότηση της διοίκησης.
- Οι λογιστικές εγγραφές που καταχωρούνται και αφορούν περιουσιακά στοιχεία συγκρίνονται κατά διαστήματα με τα υπάρχοντα στην πραγματικότητα περιουσιακά στοιχεία, ώστε να διαπιστώνονται τυχόν αποκλίσεις και να διενεργούνται οι απαραίτητες ενέργειες.

Οι διοικητικοί έλεγχοι δεν ασχολούνται με τις οικονομικές καταστάσεις και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων το σχέδιο οργάνωσης της επιχείρησης, τις κατευθυντήριες γραμμές της διοίκησης, τις πολιτικές, τους κανονισμούς και τις εγκυκλίους καθορισμού αρμοδιοτήτων και παροχής εξουσιοδοτήσεων για τη διενέργεια συναλλαγών και τη λήψη αποφάσεων. Γι' αυτό και οι διοικήσεις των επιχειρήσεων καθιερώνουν διοικητικούς ελέγχους προκειμένου να διασφαλίσουν ισχυρό εσωτερικό έλεγχο σε όλες τις δραστηριότητες της επιχείρησης, λειτουργική αποτελεσματικότητα, και συμμόρφωση προς τις πολιτικές της.

Τα συστατικά στοιχεία από τα οποία αποτελείται ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι:

- το περιβάλλον του ελέγχου (ακεραιότητα και ηθικές αξίες, διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού, έμφαση που δίνεται στη συνεχή βελτίωση του ελέγχου, οργανωτική δομή και τρόπος λήψης αποφάσεων),
- η εκτίμηση των κινδύνων που σχετίζονται με την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων από την οικονομική μονάδα,
- οι μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου (μέτρηση και αξιολόγηση επιδόσεων, επεξεργασία πληροφοριών, φυσικοί έλεγχοι, διαχωρισμός καθηκόντων),
- τα συστήματα επικοινωνίας και πληροφόρησης (το λογιστικό πληροφοριακό σύστημα), και τέλος,

- η παρακολούθηση και διαχείριση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Πως όμως σχεδιάζεται ένα αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου;

Για να θεωρηθεί ένα σύστημα ελέγχου αποτελεσματικό, θα πρέπει να είναι σε γενικές γραμμές ουσιώδες, οικονομικό, κατάλληλο για τις ανάγκες του εκάστοτε φορέα, σύμφωνο με την επιχειρησιακή πολιτική, επίκαιρο, απλό και λειτουργικό. Συνεπώς, ο γενικότερος στόχος της αποτελεσματικότητας μπορεί να επιτευχθεί εάν: Το σύστημα διαθέτει προσωπικό με κατάλληλα προσόντα και ευσυνειδησία, υπάρχει σωστή και σαφής οργανωτική δομή, είναι επαρκές και καλοσχεδιασμένο το λογιστικό σύστημα, και τέλος, εάν υπάρχει ειδική υπηρεσία εσωτερικών ελεγκτών. (Παπαστάθης Π, 2003)

1.3.1 ENNOIA KAI XΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ Ε.Ε.

Τα τελευταία χρόνια οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν οξύτατο ανταγωνισμό τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Προκειμένου να καταφέρουν να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν σε αυτό το έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον, χρειάζεται να εφαρμόζουν σύγχρονες μεθόδους σχεδίασης, παραγωγής και προώθησης των προϊόντων τους και να επιδιώκουν παράλληλα διαρκή βελτίωση της ποιότητάς τους, μείωση του κόστους λειτουργίας και παραγωγής, και αποδοτική αξιοποίηση των επιχειρησιακών τους πόρων (Παπάς Α., 1997).

Έτσι λοιπόν, οι επιτυχημένες επιχειρήσεις του σήμερα αναγνωρίζουν την ανάγκη για «επιχειρησιακή τελειότητα» και το γεγονός ότι η τελειότητα αυτή προϋποθέτει την ύπαρξη αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου. Αυτό ισχύει διότι το μέγεθος των σύγχρονων επιχειρήσεων στερεί από τις διοικήσεις τη δυνατότητα να έχουν άμεση και προσωπική επίβλεψη των εργαζομένων τους, να διασφαλίζουν την προστασία των περιουσιακών τους στοιχείων, την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το πλαίσιο λειτουργίας τους και τέλος, την εφαρμογή των αποφάσεων και των μέτρων που οι ίδιες λαμβάνουν για αναπτυξιακούς λόγους.

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, υπάρχει επιτακτική ανάγκη για θεσμοθέτηση λειτουργιών και διαδικασιών ελέγχου, ώστε να διασφαλίζεται η εύρυθμη και αποδοτική λειτουργία της επιχείρησης. Το σύνολο αυτών των μέτρων, διαδικασιών και μηχανισμών ελέγχου συνθέτουν την έννοια του εσωτερικού ελέγχου (Internal Auditing), η οποία δεν θα πρέπει να συγχέεται με την έννοια των προληπτικών εσωτερικών ελέγχων της επιχείρησης, δηλαδή του αναφερόμενου συστήματος εσωτερικού ελέγχου (Internal Control).

Ο μεν εσωτερικός έλεγχος αναφέρεται ουσιαστικά στην υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου η οποία αποσκοπεί στην αξιολόγηση και βελτίωση των επιχειρησιακών λειτουργιών, ενώ το σύστημα εσωτερικού ελέγχου αναφέρεται στο οργανωμένο σύστημα ελέγχων τους οποίους καθιερώνει η διοίκηση και αποσκοπούν στην εξάλειψη των λανθασμένων ενεργειών του οργανισμού και την αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης (Γιαννούλης Ι, 2007).

Όσον αφορά στη χρησιμότητα του εσωτερικού ελέγχου, αυτή έγκειται στην ολοένα αυξανόμενη έκταση και πολυπλοκότητα των επιχειρήσεων και των δραστηριοτήτων τους. Κάθε μεγάλη επιχείρηση απαρτίζεται από πληθώρα διευθύνσεων, τμημάτων και εργαζομένων, η επίβλεψη των οποίων είναι ένα εξαιρετικά απαιτητικό και δύσκολο ζήτημα. Με τη βοήθεια των σύγχρονων εξελιγμένων μεθόδων διοίκησης και με την αξιοποίηση των πληροφοριακών συστημάτων, γίνεται εφικτή η συγκέντρωση των διαφόρων πληροφοριών οι οποίες είναι απαραίτητες στα διοικητικά στελέχη προκειμένου να διευκολυνθεί η λήψη ορθολογικών και αποδοτικών αποφάσεων. Ωστόσο, η αξιοπιστία και η εγκυρότητα των χρησιμοποιούμενων πληροφοριών και στοιχείων εξαρτάται από τις διαδικασίες που ακολουθούνται σε καθημερινή βάση και το συνεχή έλεγχο αυτών (Stuart Manson, 2000).

Συνεπώς, απαιτείται συνεχής εσωτερικός έλεγχος ο οποίος να καταδεικνύει το κατά πόσο οι στρατηγικές και οι δραστηριότητες της επιχείρησης είναι συνεπείς και συνάδουν με τους στόχους που έχουν τεθεί σε κάθε επίπεδο της επιχειρησιακής ιεραρχίας. Ο έλεγχος αυτός λοιπόν, αξιολογεί το εάν επιτυγχάνονται οι αναμενόμενες αποδόσεις, εάν υπολογίζονται με σωστό και δίκαιο τρόπο οι αποκλίσεις από τους στόχους, εάν όλα αυτά γνωστοποιούνται στους αρμόδιους

υπευθύνους και τέλος, εάν τελικά γίνονται οι απαραίτητες διορθωτικές κινήσεις (Παπαστάθης Π, 2003).

Επιπλέον, η διοίκηση των επιχειρήσεων έχει την αρμοδιότητα για τη σωστή τήρηση των λογιστικών βιβλίων και στοιχείων και την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων οι οποίες πρέπει να παρουσιάζουν την αληθινή και αντιπροσωπευτική εικόνα της επιχείρησης δίνοντας ακριβή, επαρκή και αξιόπιστη πληροφόρηση προς τους ενδιαφερόμενους τρίτους και ο εσωτερικός έλεγχος καλύπτει και αυτήν την πτυχή της επιχειρησιακής δραστηριότητας μέσω της διασφάλισης που παρέχει, ενώ παράλληλα επηρεάζει και καθορίζει τον τρόπο διενέργειας του εξωτερικού ελέγχου, τόσο από τους ανεξάρτητους Ορκωτούς λογιστές όσο και από τις φορολογικές αρχές (Stuart Manson, 2000).

Τέλος, η ευρύτερη έννοια του εσωτερικού ελέγχου αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα και σημασία εάν εξεταστεί συνδυαστικά με τη πολυπλοκότητα των σημερινών επιχειρήσεων, καθώς ο εσωτερικός έλεγχος έχει πλέον εξελιχθεί σε μία εξαιρετικά σημαντική λειτουργία η οποία επιτρέπει τον συντονισμό των οργανισμών αυτών και την επίτευξη σημαντικών επιπέδων παραγωγικότητας μέσω της αποδοτικής χρησιμοποίησης των συντελεστών παραγωγής (Γιαννούλης Ι, 2007).

1.3.2 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ Ε.Ε.

Αντικειμενικός σκοπός του εσωτερικού ελέγχου (Internal Audit) είναι η παροχή εξειδικευμένων και υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τη διοίκηση των επιχειρήσεων μέσω της αξιολόγησης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και η υποβοήθηση γενικότερα των μελών των επιχειρήσεων στην αποτελεσματικότερη άσκηση των εργασιακών τους καθηκόντων μέσω της παροχής επιστημονικών αναλύσεων, αξιολογήσεων και συμβουλών με το ελάχιστο δυνατό κόστος (Παπαστάθης Π, 2003).

Στα πλαίσια αυτού του γενικευμένου σκοπού, ο εσωτερικός έλεγχος έχει ως αποτέλεσμα περισσότερους επιμέρους στόχους, οι οποίοι σχετίζονται με τον έλεγχο και την αξιολόγηση πληθώρας στοιχείων και παραγόντων (Γιαννούλης Ι, 2007):

- Την εξέταση του συστήματος οργάνωσης και της επάρκειας αυτού σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα της επιχείρησης, καθώς και των διαδικασιών που ρυθμίζουν τις συναλλακτικές σχέσεις με τρίτους.
- Την επιβεβαίωση με αντικειμενικό τρόπο και σε τακτά χρονικά διαστήματα της σωστής και αποτελεσματικής λειτουργίας της επιχείρησης και τη σύγκριση των αποτελεσμάτων με τους τεθέντες στόχους.
- Τη μέτρηση και καταγραφή της απόδοσης των μάντζερ σε κάθε επίπεδο και τομέα, και την ακόλουθη αναφορά των στοιχείων που προκύπτουν στη διοίκηση.
- Τη συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση του αναλαμβανόμενου επιχειρηματικού κινδύνου, καθώς και την αποτελεσματική διαχείρισή του.
- Την τήρηση της συμφωνηθείσας πολιτικής όσον αφορά στη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων, στον τρόπο διεξαγωγής των αξιολογήσεων, στην αξιοποίηση με τον καλύτερο δυνατό τρόπο των στελεχών, στην τήρηση των κανόνων επαγγελματικής συμπεριφοράς και της αντίστοιχης νομοθεσίας, καθώς και στην απονομή ευθυνών και επιβραβεύσεων με ακριβοδίκαιο τρόπο.
- Την ανάλυση του βαθμού στον οποίο είναι επικερδείς για την επιχείρηση διάφορες δραστηριότητες και την επισήμανση των στοιχείων αυτών που μπορούν να επιφέρουν βελτίωση.
- Τη μέτρηση των αποτελεσμάτων του οργανισμού συγκριτικά με τα πρότυπα που έχουν τεθεί και την αξιολόγηση των προτύπων αυτών.
- Την αξιολόγηση της απόδοσης των πραγματοποιηθέντων επενδύσεων ανάλογα με τον αρχικό τους σχεδιασμό.
- Την καταγραφή της ασκούμενης εποπτείας και του τρόπου με τον οποίο αυτή εφαρμόζεται από τα στελέχη όλων των βαθμίδων.
- Τον έλεγχο συμμόρφωσης των εργαζομένων στις ληφθείσες αποφάσεις, στους κανόνες και στις προκαθορισμένες διαδικασίες.

- Τη μέτρηση του κόστους και της σχέσης κόστους - ωφελείας συνολικά και ανά τμήμα και τη σύγκριση του κόστους με το πρότυπο ή προϋπολογισθέν κόστος.
- Την εξάλειψη ατασθαλιών, καταχρήσεων, κλοπών, φθορών, αποκρύψεων στοιχείων και του προσπορισμού οικονομικών οφελών.
- Τη διαπίστωση του κατά πόσο οι επιμέρους διευθύνσεις έχουν σαφή αντίληψη της αποστολής και των αρμοδιοτήτων τους, της σωστής ή μη στελέχωσής τους και της ικανοποιητικής διαχείρισης των πόρων τους.
- Την εξακρίβωση της πληρότητας, της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας των τηρούμενων οικονομικών καταστάσεων και λογιστικών βιβλίων.
- Τον έλεγχο της διαδικασίας τήρησης των προδιαγραφών ποιοτικού ελέγχου όσον αφορά στην παραγωγική διαδικασία.
- Την αξιολόγηση του τρόπου συνεργασίας της επιχείρησης με τρίτους και του γενικότερου ανταγωνιστικού περιβάλλοντος.
- Τον έλεγχο της τηρούμενης πολιτικής πληρωμών και εισπράξεων, της διαχείρισης διαθεσίμων, των όρων δανεισμού και παροχής πιστώσεων.
- Τη βελτίωση της επικοινωνίας και της ποιότητας συνεργασίας μεταξύ των εργαζομένων και την καταγραφή τυχόν προβλημάτων και αδυναμιών του προσωπικού.
- Την αποτύπωση και μεταφορά προς τη διοίκηση της συνολικής εικόνας που δίνει η επιχείρηση τόσο προς τον ανταγωνισμό όσο και προς το καταναλωτικό της κοινό όσον αφορά τα προϊόντα της και τη στρατηγική της.
- Και τέλος, στόχος του εσωτερικού ελέγχου είναι να εξετάζει τις καθημερινές δραστηριότητες, να διαμορφώνει άποψη για την ποιότητα των αποτελεσμάτων και των διαδικασιών και να εισηγείται στη διοίκηση προτάσεις για την εξάλειψη των αδυναμιών και την ενίσχυση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων.

1.4 ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ Υ.Ε.Ε.

Ο Νόμος επιβάλλει τη σύσταση επιτροπής ελέγχου σε όλες τις εισηγμένες εταιρείες. Σύμφωνα με τη βέλτιστη ευρωπαϊκή πρακτική, ο Κώδικας προτείνει τη σύσταση επιτροπής ελέγχου, η οποία αποτελείται στην πλειοψηφία της από ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ. Η πρόταση αυτή βελτιώνει το καθεστώς εταιρικού ελέγχου των εισηγμένων εταιρειών στην Ελλάδα, το οποίο χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία των μεγαλομετόχων, καθώς ενισχύει το αίσθημα ασφάλειας των μετόχων μειοψηφίας, επιβάλλοντας την ανεξάρτητη εποπτεία του συστήματος και της μονάδας εσωτερικού ελέγχου, συμπεριλαμβανομένου και του ελέγχου της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (Γιαννούλης Ι, 2007).

Οι εισηγμένες εταιρείες υποχρεούνται επίσης από το νόμο να εξετάζουν τακτικά το σύστημα εσωτερικού ελέγχου τους. Ως σύστημα εσωτερικού ελέγχου ορίζεται το σύνολο των διαδικασιών που τίθενται σε εφαρμογή από το ΔΣ, τη Διοίκηση και το υπόλοιπο προσωπικό μιας εταιρείας, με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των εταιρικών εργασιών, την αξιοπιστία της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και τη συμμόρφωση με τους εφαρμοστέους νόμους και κανονισμούς.

Γενική αρχή 1

Το ΔΣ θα πρέπει να παρουσιάζει στους μετόχους και το κοινό μια σαφή αξιολόγηση της πραγματικής θέσης και των προοπτικών της εταιρείας, και να διασφαλίζει την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων και την ορθότητα των ανακοινώσεων, όπου αυτές επιβάλλονται.

Γενική αρχή 2

Το ΔΣ θα πρέπει να διατηρεί ένα αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου, με σκοπό την περιφρούρηση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας,

καθώς και τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των σημαντικότερων κινδύνων. Θα πρέπει να παρακολουθεί την εφαρμογή της εταιρικής στρατηγικής και να την επανεξετάζει τακτικά. Θα πρέπει να ανασκοπεί τακτικά τους κύριους κινδύνους που αντιμετωπίζει η επιχείρηση και την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, όσον αφορά στη διαχείριση των εν λόγω κινδύνων. Η ανασκόπηση θα πρέπει να καλύπτει όλους τους ουσιώδεις ελέγχους, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοοικονομικών και λειτουργικών ελέγχων, του ελέγχου συμμόρφωσης, καθώς και τους ελέγχους των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων. Το ΔΣ μέσω της επιτροπής ελέγχου (εφόσον υπάρχει) θα πρέπει επίσης να αναπτύσσει άμεση και τακτική επαφή με τους τακτικούς ελεγκτές, προκειμένου να λαμβάνει τακτική ενημέρωση από τους τελευταίους σε σχέση με την ορθή λειτουργία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

1.5 Η ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην Ελλάδα, το πρώτο ουσιαστικό βήμα για την καθιέρωση εξωτερικού ελέγχου έγινε με το Νόμο 5076/1931 περί ανωνύμων εταιριών και τραπεζών, όπου προβλεπόταν η δημιουργία του Σώματος Ορκωτών Λογιστών (ΣΟΛ). Ωστόσο, ο θεσμός αυτός δε λειτούργησε, καθώς συνέχισαν να ισχύουν τα άρθρα 36-38 του Νόμου 2190/1920, τα οποία όριζαν ότι οι έλεγχοι των ισολογισμών πραγματοποιούνται από δύο τακτικούς και δύο αναπληρωματικούς ελεγκτές, οι οποίοι εκλέγονταν από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Α.Ε.

Το 1948 υπεγράφη σύμβαση ανάμεσα στην Ελληνική Κυβέρνηση και τη Διοίκηση Οικονομικής Συνεργασίας των ΗΠΑ, με την οποία κλήθηκαν Άγγλοι ορκωτοί λογιστές, ενώ στη συνέχεια εκδόθηκαν οι ακόλουθες υπουργικές αποφάσεις για τη διασφάλιση ύπαρξης πραγματικών ορκωτών λογιστών:

1. Υπ. αρ. 12984/13.9.49 απόφαση του Υπουργού Συντονισμού «Περί συμπληρώσεως συντονιστικού συμβουλίου θεσμού ορκωτών λογιστών».

2. Υπ. αρ. 16498/16.11.49 απόφαση του Υπουργού Συντονισμού «Περί συμπληρώσεως συντονιστικού συμβουλίου θεσμού ορκωτών λογιστών».

3. Υπ. αρ. 1001/20/29.10.50 «Περί καταρτίσεως σχεδίου Νόμου περί συντάξεως Σώματος Ελλήνων Ορκωτών Λογιστών» (Φ.Ε.Κ. Α/255/1950).

Η πρώτη ουσιαστική προσπάθεια υλοποίησης των αποφάσεων αυτών για τη δημιουργία του Σώματος Ορκωτών Λογιστών έγινε το 1952, όταν συγκροτήθηκε δωδεκαμελές σώμα αποτελούμενο από καθηγητές, διευθυντές υπουργείων και τραπεζών, το οποίο όμως δε λειτούργησε ουσιαστικά μετά την παραίτηση της Κυβερνήσεως Πλαστήρα τον Οκτώβριο του 1952. Τέλος, το 1955, ψηφίστηκε το Ν.Δ. 3329 «Περί συστάσεως Σώματος Ελλήνων Ορκωτών Λογιστών» και δημοσιεύτηκε στο Φ.Ε.Κ. Α230/25.8.55, μέσω του οποίου το Σ.Ο.Λ αποτέλεσε το κύριο ελεγκτικό σώμα στην Ελλάδα μέχρι το 1992.

Όσον αφορά στον εσωτερικό έλεγχο, αυτός άρχισε να εμφανίζεται στην Ελλάδα προς το τέλος της δεκαετίας του 1970. Συγκεκριμένα, το 1985 ιδρύεται με απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών (απόφαση 1457/7.6.85) το «Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Ε.Ι.Ε.Ε.)», το οποίο είναι και το αρμόδιο συλλογικό όργανο που αντιπροσωπεύει τον εσωτερικό έλεγχο στην Ελλάδα. Το Ε.Ι.Ε.Ε. απαρτίζεται από επταμελές διοικητικό συμβούλιο και έχει μέλη του πτυχιούχους ανωτάτων εκπαιδευτικών σχολών που ασκούν αποδεδειγμένα το επάγγελμα του εσωτερικού ελεγκτή.

Οι διάφορες ανακατατάξεις στον επιχειρησιακό χώρο (εξαγορές και συγχωνεύσεις εταιριών, εισαγωγή εταιριών στο Χ.Α.Α.), καθώς και η οικονομική ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνέβαλαν καθοριστικά στην ανάδειξη και αναβάθμιση του εσωτερικού ελέγχου, ενώ με την απόφαση 2438 της Τράπεζας της Ελλάδος έγινε λόγος για την ύπαρξη επιτροπής ελέγχου και την ανεξαρτησία της επιθεώρησης. Παράλληλα, η επιτροπή κεφαλαιαγοράς επισημαίνει με την εγκύκλιο υπ' αριθμόν 6 ότι οι Εταιρίες Λήψης και Διαβίβασης Εντολών οφείλουν να έχουν Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου, ενώ δύο επιπλέον αποφάσεις για την εταιρική διακυβέρνηση (απόφαση 5/204 και Ν. 3016) υποχρεώνουν τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρίες να έχουν τμήμα εσωτερικού ελέγχου.

Έτσι, μετά τις παραπάνω εξελίξεις, αναγνωρίστηκε η αναγκαιότητα και η σημασία του εσωτερικού ελέγχου, ενώ παράλληλα αναβαθμίστηκε το ελεγκτικό επάγγελμα ως προς τη συμβολή του στην ανάπτυξη των οικονομικών μονάδων στη χώρα μας.

1.6 ΕΙΔΗ Ε.Ε.

Καθώς ο εσωτερικός έλεγχος αξιολογεί την επάρκεια λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου (για το οποίο γίνεται αναφορά σε επόμενη ενότητα του ιδίου κεφαλαίου), διακρίνεται σε είδη ανάλογα με την εκάστοτε λειτουργία που ελέγχει. Έτσι, έχουμε ελέγχους οικονομικούς (οι οποίοι και μας ενδιαφέρουν περισσότερο εν προκειμένω), διοικητικούς, λειτουργικούς και παραγωγής και άλλους περισσότερο εξειδικευμένους, η ανάλυση των οποίων είναι πέρα από τα όρια της παρούσας εργασίας. Ωστόσο, θα πρέπει να θυμόμαστε ότι τα όρια του κάθε είδους δεν είναι αντικειμενικά σαφή και αυστηρά διαχωρισμένα, λόγω του ότι κατά την εφαρμογή των ελέγχων, σε κάθε αντικείμενο ελέγχου υπεισέρχονται ταυτόχρονα και άλλα είδη ελέγχου ανάλογα με τη φύση της κάθε επιχείρησης και του ελεγκτικού μηχανισμού που διαθέτει (Παπάς Α., 1997).

Οικονομικοί Έλεγχοι: Στοχεύουν στην επαλήθευση της ακρίβειας, εγκυρότητας και αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων και στοιχείων ως προς τη σωστή και σύννομη απεικόνιση των συναλλακτικών δραστηριοτήτων και της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης σε αυτές, καθώς και στην αξιολόγηση της διαχείρισης και της αποδοτικότητας των οικονομικών πόρων μέσω των ακολουθούμενων διαδικασιών για συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Οι έλεγχοι αυτοί διενεργούνται με κάθε λεπτομέρεια επί των οικονομικών στοιχείων, των επιμέρους συναλλαγών και γενικότερα πάνω σε κάθε είδος οικονομικού γεγονότος, παρέχοντας τις απαραίτητες πληροφορίες στη διοίκηση και τους μετόχους για τη λήψη των επιχειρηματικών αποφάσεων.

Διοικητικοί Έλεγχοι: Έχουν ένα διευρυμένο πεδίο δράσης, λόγω των πολλαπλών αντικειμενικών τους στόχων, οι οποίοι έχουν στον πυρήνα τους την εξέταση και αξιολόγηση (με τη χρήση επιστημονικών μεθόδων) της διοικητικής

αποτελεσματικότητας της επιχείρησης συνολικά, αλλά και κατά λειτουργία, ανάλογα με τη δομή που έχει υιοθετήσει η εκάστοτε επιχείρηση.

Λειτουργικοί Έλεγχοι: Στοχεύουν στη διερεύνηση της λειτουργίας των διαδικασιών, την αξιολόγηση και εκτίμηση της δομής του υπάρχοντος συστήματος, και την κατάθεση προτάσεων για την ανάπτυξη νέων και τη βελτίωση των υφιστάμενων διαδικασιών όπου είναι δυνατό. Συγκεκριμένα, ελέγχεται το κατά πόσο τηρείται το οργανόγραμμα, ο βαθμός στον οποίο εφαρμόζονται οι νόμοι και οι διοικητικές αποφάσεις, το εάν οι συναλλαγές πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις ανάλογες εξουσιοδοτήσεις, και τέλος, εάν οι επιμέρους τομείς της επιχείρησης λειτουργούν συνεργατικά και αποτελεσματικά.

Έλεγχοι Παραγωγής: Καταγράφουν το βαθμό τήρησης των απαραίτητων διαδικασιών σε όλο το φάσμα της παραγωγικής δραστηριότητας, το κατά πόσο οι παραγόμενες ποσότητες ακολουθούν τις δοθείσες από τη διοίκηση οδηγίες, τη σωστή ή μη χρήση, αξιοποίηση και συντήρηση του μηχανολογικού εξοπλισμού, τη στελέχωση των τμημάτων παραγωγής, τη διαχείριση των αποθεμάτων, και τη συμφωνία με τις προδιαγραφές για τα παραγόμενα προϊόντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

Η ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ

2.1 ΒΑΣΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΛΕΓΧΩΝ

Οι τέσσερις μεγαλύτερες εταιρείες ορκωτών ελεγκτών και συμβούλων επιχειρήσεων (Big 4: PricewaterhouseCoopers, Ernst & Young, KPMG και Deloitte) ήταν στην πρώτη γραμμή της χρήσης μικροϋπολογιστών για πολλά χρόνια κυρίως

για την προετοιμασία πλάνων ελέγχου, προγραμματισμού ελεγκτικών εργασιών, απολογισμών, εκθέσεων ελέγχου καθώς και ειδικής φύσεως ελέγχων με πιο συγκεκριμένες πρακτικές διεξαγωγής. Η απομάκρυνση όμως από τα συστήματα και τους ελέγχους συναλλαγών και η προσέγγιση των ελέγχων με εστίαση στον κίνδυνο (Risk based Audit), ο οποίος συγκεντρώνει την προσπάθεια της ομάδας ελέγχου στους τομείς επιχειρηματικής δράσεως του πελάτη με τον υψηλότερο κίνδυνο, οδήγησαν τόσο τις ελεγκτικές εταιρίες, όσο και τις μεγάλες Μονάδες Εσωτερικού Ελέγχου στην υιοθέτηση μιας στρατηγικής συνδεδεμένης με τη χρήση του ελέγχου βασισμένου στον κίνδυνο αφ' ενός, και στην υιοθέτηση της τεχνολογίας πληροφοριών για την πραγματοποίηση περισσότερο αυτοματοποιημένων και στερεότυπων ελεγκτικών διαδικασιών αφετέρου. Αυτές οι εφαρμογές περιγράφονται γενικά ως «Αυτοματοποίηση του Ελέγχου» η οποία μπορεί να οριστεί ως: «η χρήση των υπολογιστών στην διεύθυνση, στον προγραμματισμό, στην απόδοση και στην ολοκλήρωση των ελέγχων προκειμένου να εξαλειφθεί ή να μειωθεί ο χρόνος που ξοδεύεται στις υπολογιστικές ή στις εργασίες γραφείου, ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα στην ελεγκτική κρίση και να εξασφαλιστεί συνέπεια στην ποιότητα του ελέγχου». Εκτός όμως από τα οφέλη αυτά, η αυτοματοποίηση του ελέγχου μπορεί να βελτιώσει τα κίνητρα, την ικανοποίηση από την εργασία και την απόδοση του προσωπικού, με την εξάλειψη των μη παραγωγικών βημάτων ελέγχου. Η αυτοματοποίηση του ελέγχου μπορεί, επίσης, να αποδεσμεύσει προσωπικό ελέγχου και από τις γραμματειακές υπηρεσίες, το οποίο μπορεί παραγωγικότερα να απασχοληθεί σε άλλους τομείς υποστηρικτικούς των υπηρεσιών ελέγχου, όπως π.χ. στην ανάλυση δεδομένων κλπ. Με τον τρόπο αυτόν και το προσωπικό αυτό δυνατόν να συμβάλλει στην παροχή ποιοτικής υπηρεσίας στους πελάτες, ενισχύοντας την αντίληψη των πελατών για την ποιότητα της υπηρεσίας ελέγχου και βελτιώνοντας τη γνώση και του προσωπικού του πελάτη στην χρήση της τεχνολογίας πληροφοριών (Stuart Manson, 2000).

Η αυτοματοποίηση του ελέγχου χρησιμοποιείται σήμερα στις περισσότερες πτυχές της διαδικασίας ελέγχου αν και ένα μεγάλο μέρος αυτού που καλείται αυτοματοποίηση ελέγχου αποτελείται μόνο από εφαρμογές επεξεργασίας κειμένου (word) και υπολογισμών με λογιστικά φύλλα (spread sheets). Πάντως οι ελεγκτικές

εταιρίες καταβάλλουν σημαντικές προσπάθειες και πραγματοποιούν μεγάλες επενδύσεις στην αυτοματοποίηση του ελέγχου προβάλλοντας την ανάγκη να βελτιωθεί η ποιότητα της εργασίας ελέγχου αφενός και να μειωθούν οι δαπάνες ελέγχου αφετέρου. Έτσι, η αυτοματοποίηση του ελέγχου μπορεί να θεωρηθεί ως μια άλλη τεχνολογία που οι εταιρίες ελέγχου υιοθετούν για να διατηρήσουν κυρίως την ανταγωνιστικότητα και την αποδοτικότητά τους (Γιαννούλης Ι, 2007).

2.1.1 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Οι επιπτώσεις (θετικές και αρνητικές) από την αυτοματοποίηση του ελέγχου θα μπορούσαν να εξεταστούν σε σχέση με πολλές παραμέτρους. Στην παρούσα εργασία μας, κατ' οικονομία, θα περιοριστούμε σε τρεις τις οποίες θεωρούμε ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες. Κατ' αρχήν η αυτοματοποίηση του ελέγχου μπορεί να έχει ιδιαίτερα θετική επίπτωση στον τομέα διαχείρισης γνώσης σχετικά με τον έλεγχο τόσο σε στρατηγικό, όσο και σε τακτικό και τεχνικό επίπεδο. Δεύτερον, η αυτοματοποίηση του ελέγχου, μπορεί να έχει επιπτώσεις στη δομή και στις διαδικασίες της οργάνωσης μας υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου και τρίτον, η αυτοματοποίηση μπορεί να έχει θετικές (και αρνητικές ενίοτε) επιπτώσεις στη συμπεριφορά και στις συνήθειες των ατόμων που ασχολούνται με τον έλεγχο (Παπαστάθης Π, 2003).

Ειδικότερα:

Επιπτώσεις στον Τομέα Διαχείρισης Γνώσης

Η χρησιμότητα των λειτουργιών διαχείρισης γνώσης είναι εμφανής και στα τρία επίπεδα μιας καλά οργανωμένης Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου. Στο στρατηγικό επίπεδο, δηλαδή στο επίπεδο που σχετίζεται με έναν μακροπρόθεσμο σχεδιασμό εργασιών, η σχεδίαση των μελλοντικών δραστηριοτήτων μιας Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου επιβάλλεται να γίνει εξετάζοντας την υπάρχουσα γνώση αφενός και τη γνώση που σχετίζεται με μελλοντικές διαδικασίες αφετέρου. Στο τακτικό επίπεδο η Υπηρεσία προσπαθεί να προσδιορίσει και να τυποποιήσει την υπάρχουσα γνώση, να αποκτήσει νέα γνώση για μελλοντική χρήση και να την αρχειοθετήσει σε οργανωσιακές μνήμες. Ακόμη, πρέπει να δημιουργήσει συστήματα πληροφοριών τέτοια που θα επιτρέπουν την αποδοτική χρήση της

γνώσης ελέγχου μέσα στην υπηρεσία. Τέλος, στο τεχνικό επίπεδο, η γνώση ελέγχου χρησιμοποιείται στην καθημερινή πρακτική διεξαγωγής της ελεγκτικής εργασίας από τους ελεγκτές που την αξιοποιούν στην εκτέλεση των καθημερινών τους καθηκόντων και που πρέπει να μπορούν να έχουν πρόσβαση στη χρήσιμη γνώση στον κατάλληλο τόπο και χρόνο.

Έτσι, για την υποστήριξη των λειτουργιών διαχείρισης γνώσης στον έλεγχο, οι ελεγκτές χρησιμοποιούν ένα μεγάλο αριθμό τεχνολογιών πληροφορικής όπως π.χ. τη χρήση ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (e-mail), τη χρήση ηλεκτρονικών προγραμμάτων ελέγχου και φύλλων εργασίας, τεχνολογίες διαχείρισης εγγράφων, τοπικών δικτύων, παράγουν αυτοματοποιημένα εκθέσεις ελέγχου και άλλες αναφορές, αυτοματοποιούν τις διαδικασίες επανελέγχων (follow up) κ.λπ.

Τα αγαθά που σχετίζονται με τη γνώση (Knowledge Assets) στον τομέα του ελέγχου αποτελούν τον παράγοντα που ενδυναμώνει την ικανότητα της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου να λειτουργεί πιο αποδοτικά και να πετυχαίνει περισσότερα αποτελέσματα, όπως:

- Ενίσχυση της δυνατότητας ομαδικής εργασίας τόσο ταυτόχρονα (π.χ. 2 ή περισσότεροι χρήστες να έχουν πρόσβαση), όσο και μεταγενέστερα της ελεγκτικής εργασίας (π.χ. 1 προϊστάμενος να επισκοπεί την εργασία των ελεγκτών του).
- Δυνατότητα επισκόπησης της ελεγκτικής εργασίας των σχετικών φύλλων εργασίας και του φακέλου εργασιών από απόσταση (Remote review).
- Δυνατότητα πρόσβασης σε σημαντικά στοιχεία και δεδομένα από απόσταση.
- Δυνατότητα ευκολότερης σύνδεσης των ευρημάτων ελέγχου με καλές πρακτικές, πολιτικές και διαδικασίες και κινδύνους (διαμέσου σχετικών βάσεων δεδομένων).
- Δυνατότητα ευκολότερης μελέτης και ανάλυσης αντίστοιχων παλαιών εκθέσεων ελέγχου και επιτυγχάνεται αποδοτικότερη χρήση των ήδη καταγεγραμμένων στοιχείων και δεδομένων.

- Δυνατότητα αναζήτησης (search) βάσει οποιασδήποτε λέξης-κλειδί (Keyword) με σκοπό την γρήγορη ανεύρεση της πληροφορίας στον κατάλληλο τόπο και χρόνο.
- Η αποτελεσματική Διαχείριση της γνώσης διευκολύνει το αποτελεσματικότερο «follow up» των εκκρεμοτήτων δια μέσου της δυνατότητας υπενθύμισης (π.χ. Lotus Notes Agenda).
- Αυξάνει την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και την οικονομικότητα στην χρήση των πόρων της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου.
- Η απασχόληση μόνο συγκεκριμένων στελεχών στην ενημέρωση και την διαχείριση των συγκεκριμένων βάσεων δεδομένων έχει ως αποτέλεσμα να επιτυγχάνεται μεγιστοποίηση της δυνατότητας αποτελεσματικής χρησιμοποίησης του χρόνου για τα υπόλοιπα στελέχη.
- Εξασφαλίζεται η ομοιόμορφη διεκπεραίωση των ελέγχων σύμφωνα με την μεθοδολογία της εκάστοτε εταιρείας, καθώς επίσης και η απαραίτητη διάχυση της γνώσης εντός των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου.

Εξάλλου, η διαχείριση γνώσης στον τομέα του ελέγχου δεν σχετίζεται μόνο με τη διαχείριση των αγαθών που προαναφέραμε, αλλά και με τη διαχείριση των διαδικασιών που σχετίζονται με τη γνώση. Τέτοιες διαδικασίες είναι:

- η δημιουργία της γνώσης,
- η διαφύλαξη της γνώσης,
- η χρήση και ο διαμερισμός της γνώσης.

Το τρίπτυχο αυτό πρέπει να αποτελεί την «οργανωσιακή μνήμη» μιας σύγχρονης Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, όπως αυτή μπορεί να καταγραφεί και να αξιοποιηθεί με βάση την πείρα, τις γνώσεις και την ερευνητική ικανότητα των μελών της.

Επιπτώσεις στη δομή και στις διαδικασίες της οργάνωσης μιας Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου

Οποιοσδήποτε τύπος συστήματος αυτοματοποίησης εισάγεται σε έναν οργανισμό, θα παραγάγει κάποια απροσδόκητα αποτελέσματα, επειδή προκαλεί

αλλαγή στο σύστημα και τη δομή του οργανισμού αυτού. Σε μια μελέτη (Coombs et al. 1992) υποστηρίζεται ότι η τεχνολογία πληροφοριών έχει έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα σε αντίθεση με άλλες τεχνολογίες. Οι πληροφορίες συνδέονται στενά με τις σχέσεις δύναμης – γνώσης και τις μορφές υποκειμενικότητας που υπάρχουν μέσα σε αυτές.

Από την αντίληψη αυτή δεν εξαιρούνται οι ελεγκτικές εταιρίες που έπρεπε από πολύ νωρίς να προσαρμόσουν τις λειτουργικές τους μεθόδους και στρατηγικές, προκειμένου να διατηρηθεί η ανταγωνιστική θέση τους. Έτσι η υιοθέτηση της αυτοματοποίησης του ελέγχου η παραγωγή σύγχρονων λογισμικών πακέτων ελέγχου, κ.λπ. αποτέλεσαν μια απάντηση σε αυτές τις ανταγωνιστικές πιέσεις.

Γενικά, ο έλεγχος είναι μέρος του ρυθμιστικού πλαισίου που ορίζει τις πρακτικές εργασίας και τη συμπεριφορά των ελεγκτικών εταιριών και του προσωπικού τους και υπό αυτή την αντίληψη μπορεί να διατηρηθεί ενδοϋπηρεσιακά μέσα στην πρακτική του ελέγχου (Power, 1997).

Ένας από τους τρόπους με τους οποίους φανερώνεται αυτή η έννοια του ελέγχου είναι μέσω των πρακτικών που σχεδιάζονται ώστε να παραδώσουν ένα υψηλής ποιότητας τυποποιημένο προϊόν – πόρισμα ελέγχου με το ελάχιστο κόστος. Στη συνέχεια, η επιλογή των μηχανισμών ελέγχου και της αποτελεσματικότητάς τους έχει επιπτώσεις στη δυνατότητα ή μη της εταιρίας να ανταγωνιστεί επιτυχώς στην αγορά.

Επιπτώσεις στη συμπεριφορά και στις συνήθειες των ατόμων που ασχολούνται με τον έλεγχο

Η αυτοματοποίηση του ελέγχου περιλαμβάνει και τη νέα τεχνολογία (υπό την ευρεία έννοια) και την τεχνολογία πληροφοριών καθώς και οι δύο μπορούν να ενισχύσουν την διεκπεραίωση των ελεγκτικών διαδικασιών. Η αυτοματοποίηση του ελέγχου επιτρέπει στην εταιρία να επιβάλει αποτελεσματικότερα τον επιθυμητό τρόπο προσέγγισης του ελέγχου και τις τυποποιημένες διαδικασίες στο προσωπικό που ασχολείται με τον έλεγχο. Παραδείγματος χάριν η ιδιαίτερη χρήση «προτύπων»

στη σύνταξη εκθέσεων προς τη Διοίκηση και των εκθέσεων στις Ρυθμιστικές Αρχές, κλπ.

Η Τεχνολογία Πληροφοριών χρησιμοποιείται ως μηχανισμός ελέγχου μέσα από τις διαδικασίες εξασφάλισης ποιότητας της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου. Συγκεκριμένα, η αυτοματοποίηση του ελέγχου μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εξασφαλίσει ότι το προσωπικό του ελέγχου ακολουθεί τις διαδικασίες που καθορίζονται στα προγράμματα ελέγχου.

Εντούτοις, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι η χρήση της αυτοματοποίησης του ελέγχου μέσα στη διαδικασία εξασφάλισης ποιότητας θα εμπόδιζε τη χρήση της κρίσης των ελεγκτών που ιδιαίτερα εκτιμάται από τις Υπηρεσίες Εσωτερικού Ελέγχου. Αλλά κάτι τέτοιο δεν παρατηρήθηκε· τουναντίον έχει αποδειχθεί ότι η αυτοματοποίηση του ελέγχου βελτιώνει την ποιότητα της σκέψης στην οποία το προσωπικό είναι αναγκασμένο να κινείται και να λειτουργεί.

Αν και οι διευθυντές και οι συνεργάτες του ελέγχου θεωρούν ότι η αυτοματοποίηση του ελέγχου είναι συμβατή με τη δημιουργικότητα και την κρίση, υπήρξαν κάποια στοιχεία στο παρελθόν που έδειξαν ότι το προσωπικό που ασχολείται με τον λογιστικό έλεγχο βυθίζεται εντατικά στη χρησιμοποίηση των υπολογιστών στον εργασιακό χώρο, γεγονός που φανερώνει, ίσως, εξάρτηση στην τεχνολογία που οδηγεί στην υιοθέτηση μίας πιο μηχανιστικής, και λιγότερο κρίσεως προσέγγιση.

Οι αλλαγές που επέρχονται στη διαδικασία ελέγχου από την αυτοματοποίησή του, προς ανταπόκριση σε μια αλλαγή για τη διευκόλυνση του τρόπου διακυβέρνησης, εμφανίζονται να ενισχύουν τη νέα δομή διακυβέρνησης επειδή η ένταση του ελέγχου από τους συνεργάτες αυξάνεται. Η γενική αποδοχή από το προσωπικό αυτού του αυξανόμενου ελέγχου μπορεί να εξηγηθεί από την κουλτούρα της πειθαρχίας που ενσωματώνεται στις ελεγκτικές εταιρίες και στις Υπηρεσίες Εσωτερικού Ελέγχου και τις διαδικασίες εργασίας τους. Η αυτοματοποίηση του ελέγχου μπορεί να προσθέσει ένα περαιτέρω «στρώμα» ελέγχου του κατώτερου ελεγκτικού προσωπικού ή να επιφέρει τις αλλαγές στις σχέσεις ελέγχου. Κατ' αυτό τον τρόπο, η αυτοματοποίηση του ελέγχου ενισχύει και

επαναδημιουργεί τις δομές της σπουδαιότητας, της νομιμοποίησης και της διακυβέρνησης στις ελεγκτικές εταιρείες και στις Υπηρεσίες Εσωτερικού Ελέγχου. Εκτός από τη χρησιμοποίηση της τεχνολογίας πληροφοριών για τη διευκόλυνση του ελέγχου, οι ελεγκτές κάνουν πλέον εκτενή χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για τη μεταξύ τους επικοινωνία αλλά και με τους πελάτες τους. Έτσι, δεν είναι απαραίτητο για αμφότερα τα συμβαλλόμενα μέρη να είναι παρόντα αφού τα μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μπορούν να σταλούν, να διαβαστούν και να απαντηθούν αναλόγως από τα συμβαλλόμενα μέρη.

Η χρήση της Τεχνολογίας Πληροφοριών και των συγκεκριμένων εφαρμογών αυτοματοποίησης του ελέγχου, μπορεί ακόμη, να επιφέρει θετικές αλλαγές στη μεθοδολογία της εταιρίας. Η αυτοματοποίηση του ελέγχου επιτρέπει στους ελεγκτές να κάνουν πράγματα που δεν θα μπορούσαν να γίνουν χωρίς αυτήν, π.χ. λεπτομερειακές στατιστικές αναλύσεις, Αναλυτικές Διαδικασίες Ελέγχου (Analytical Reviews) κλπ. Μπορεί επίσης, να αλλάξει τη φύση της διαχείρισης της ίδιας της διαδικασίας του ελέγχου, π.χ. επιτρέποντας την εξ αποστάσεως πρόσβαση στα αρχεία από τους συνεργάτες κλπ.

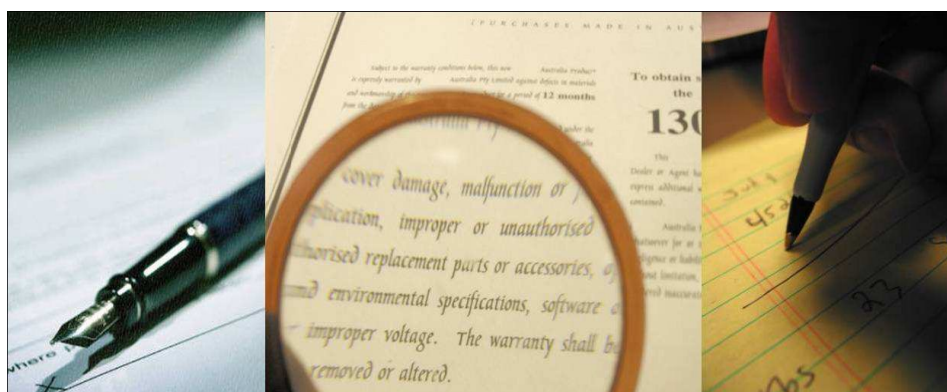
Η αυτοματοποίηση του ελέγχου μπορεί να επηρεάσει αμεσότερα τη σχέση ελέγχου μεταξύ της διοίκησης του ελέγχου, της διεύθυνσης και των συνεργατών. Ένας από τους κύριους τρόπους με τους οποίους η σχέση ελέγχου αλλάζει είναι με την χρήση διαμοιρασμού των πληροφοριών μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Τέτοιοι τεχνολογικοί τρόποι επικοινωνίας μπορούν να βοηθήσουν τη διαδικασία ελέγχου χωρίς την ανάγκη για άμεση προσωπική επαφή και χωρίς τη χαλάρωση του ελέγχου.

Η αυτοματοποίηση του ελέγχου χρησιμοποιείται επίσης από την ανώτερη διοίκηση της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, εν μέρει, για να ενισχύσει τον έλεγχο των αντιστάσεων των κατώτερων τμημάτων που θα εμφανιστούν με την υλοποίηση ενός αυτοματοποιημένου μοντέλου εργασίας. Παραδείγματος χάριν, η επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο μπορεί να αλλάξει τη μορφή και τη φύση της διαδικασίας ελέγχου ως εξής: Αφ' ενός η δυνατότητα των διευθυντών και των συνεργατών του ελέγχου να έχουν συνεχή πρόσβαση στο κατώτερο προσωπικό

ελέγχου, δίνει την εντύπωση αυξημένου ελέγχου και επιτήρησης. Αφ' ετέρου, η έλλειψη άμεσης επαφής μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε αντίθεση με αυτή της τηλεφωνικής επικοινωνίας, επιτρέπει στο κατώτερο προσωπικό ελέγχου να υιοθετήσει συμπεριφορές που μπορούν να υπονομεύσουν το μηχανισμό ελέγχου, παραδείγματος χάριν αφήνοντας τα μηνύματα αναπάντητα ή δίνοντας ελλιπείς απαντήσεις (Giddens) κλπ.

Από την άλλη πλευρά όμως, η χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στους μεγάλους οργανισμούς μπορεί να δημιουργήσει μια νέου είδους επικοινωνία που πραγματοποιείται μεταξύ των ανθρώπων που δεν θα επικοινωνούσαν κανονικά άμεσα ο ένας με τον άλλον. Η διεύρυνση και η αύξηση της επικοινωνίας είναι άμεση συνέπεια της εκτενούς χρήσης του συστήματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και της αυτοματοποίησης του συστήματος. (Παπάς Α., 1997)

Επιπλέον, η ανωνυμία και η διατήρηση της απόστασης που προσφέρουν οι υπηρεσίες ηλεκτρονικών ταχυδρομείων, μπορούν να βοηθήσουν στην καταστολή μερικών από τα διαπροσωπικά εμπόδια που ίσως να υπάρχουν μεταξύ των ατόμων τόσο μέσα, όσο και έξω από την εταιρία. Αυτά αποτελούν ένα ελάχιστο δείγμα προβληματισμών που απασχολούν τους ερευνητές του χώρου και ειδικά τις πέντε μεγάλες ελεγκτικές εταιρίες. (Stuart Manson, 2000)

2.2 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Σε γενικές γραμμές υπάρχει το εξής Νομοθετικό πλαίσιο που διέπει το ελεγκτικό επάγγελμα:

- Ο Νόμος 3693 που καθορίζει (α) τις προϋποθέσεις να γίνει κάποιος Ορκωτός Ελεγκτής και (β) τον ρόλο και αρμοδιότητες που έχει στο επάγγελμα (και όχι μόνον) της ΕΛΤΕ (Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων).
- Τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ISA – International Standards on Auditing) που έχουν καθιερωθεί με Νόμο στην Ελλάδα από το 2009.

Σύμφωνα με τον Νόμο 3693 πλέον για να γίνει κάποιος Νόμιμος Ελεγκτής θα πρέπει:

- Να περατώσει επιτυχώς τις επαγγελματικές εξετάσεις ((α) τα 30 γνωστικά αντικείμενα του ΙΕΣΟΕΛ ή (β) τις εξετάσεις του JES (Joint Examination Scheme που είναι η συνεργασία του ΙΕΣΟΕΛ και του ACCA Αγγλίας) που αποτελούνται από τα 12 από τα 14 γνωστικά αντικείμενα του ACCA συν 8 από τα γνωστικά αντικείμενα του ΙΕΣΟΕΛ (Ελληνικά Δίκαια και Φορολογίες).
- Να έχει πιστοποιημένες (από ελεγκτική εταιρία) τουλάχιστον 3.000 ώρες συμμετοχής σε ελέγχους (1.000 ώρες κατά ελάχιστον ανά έτος) εκ των οποίων τουλάχιστον 2 έτη να είναι μετά την ολοκλήρωση των επαγγελματικών εξετάσεων, και
- Κατά την διάρκεια συμμετοχής σε ελέγχους στο παραπάνω διάστημα να έχει αποκτήσει συγκεκριμένες δεξιότητες που προβλέπονται στον Νόμο 3693 και αυτό πιστοποιείται από τις ελεγκτικές εταιρίες σε ετήσια βάση (όπως και ο αριθμός των ωρών ανά έλεγχο / ελεγχόμενη εταιρία).

2.3 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Τα πληροφοριακά συστήματα που χρησιμοποιούνται από τις εταιρείες γίνονται ολοένα και πιο περίπλοκα. Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να τα κατανοήσουν πλήρως για να είναι σε θέση να διενεργούν αποτελεσματικούς ελέγχους χρησιμοποιώντας τα ως ελεγκτικό εργαλείο. Οι εσωτερικοί ελεγκτές προσφέρουν αυξημένη ασφάλεια εάν χρησιμοποιούν τα πληροφοριακά συστήματα. Αν οι έλεγχοι με τα πληροφοριακά συστήματα επιλέγονται και προσαρμόζονται βάσει των κινδύνων, τότε η συνεχής παρακολούθηση των ελέγχων αυτών και η εγκυρότητά τους παρέχουν την απαιτούμενη ασφάλεια (*Le Grand, 2005*).

Ακόμη, οι έλεγχοι με πληροφοριακά συστήματα συντελούν στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των πόρων και επομένως μειώνουν τον κίνδυνο που απορρέει από την περιορισμένη κατανομή αυτών των πόρων. Σε αυτό το σημείο της εργασίας παρατίθενται ορισμένες μελέτες περιπτώσεων που εξετάζουν το βαθμό στον οποίο συγκεκριμένα πληροφοριακά συστήματα ή ηλεκτρονικές εφαρμογές υποστηρίζουν, μέσω των λειτουργιών τους, την πρακτική εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις που έχουν εγκατασταθεί (Παπάς Α., 1997).

Αρχικά, γίνεται αναφορά στην ηλεκτρονική εφαρμογή “ZipLip Unified Archival Suite”. Η υιοθέτηση της αμερικάνικης ηλεκτρονικής εφαρμογής από την ιαπωνική επιχείρηση TIS Solution Business Co., Ltd. (TSB), παρέχει στην τελευταία τη λύση που αφορά στην αρχειοθέτηση των μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (emails). Ορισμένα από τα χαρακτηριστικά του ZipLip είναι η γρήγορη αρχειοθέτηση ενός μεγάλου αριθμού ηλεκτρονικών μηνυμάτων, η ακρίβεια των απαντήσεων στα πλαίσια των λογιστικών ελέγχων καθώς και η μείωση των απαιτήσεων αποθήκευσης των μηνυμάτων. Υπογραμμίζεται ότι εξοικονομείται το 80% του αποθηκευτικού χώρου αφού τα emails με την ίδια σύνδεση μορφοποίησης (σώμα κειμένου) και είδους αρχείου (π.χ. αρχείο txt) συλλέγονται από κοινού.

Ακόμη, το προϊόν περιλαμβάνει αυτόματες λειτουργίες κρυπτογράφησης (για την επιγραφή, την υποσημείωση και το σώμα κειμένου των ηλεκτρονικών μηνυμάτων), διευκολύνει το έργο της διοίκησης και επιτρέπει τη γρήγορη αναζήτηση πολλών ετών αποθηκευμένων emails. Η εφαρμογή, η οποία διαθέτει ειδικό φίλτρο για αντιμετώπιση του spamming (μαζική αποστολή μεγάλου αριθμού μηνυμάτων που απευθύνονται σε ένα σύνολο παραληπτών του Διαδικτύου χωρίς αυτοί να το επιθυμούν), είναι συμβατή με τα προγράμματα Lotus Notes και Microsoft και προσαρμοσμένη στους βιομηχανικούς κανονισμούς και τις εταιρικές πολιτικές διακυβέρνησης. Τέλος, προβλέπεται ότι μέσα στα επόμενα τρία έτη το εισόδημα της TSB Co θα ανέλθει σε 2 δισεκατομμύρια γιεν (Stuart Manson, 2000).

2.4 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΛΕΓΧΩΝ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΣ

Η Vodafone είναι μια από τις 20 μεγαλύτερες επιχειρήσεις στον κόσμο και η δεύτερη μεγαλύτερη στη Βρετανία. Τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα είναι πολύ σημαντικά για την εταιρεία. Στα πλαίσια των λειτουργικών διαδικασιών της εταιρείας, χρησιμοποιείται το Σύστημα Εντροπίας (Entropy System) για τη συλλογή, την ανάλυση και τον έλεγχο διεθνών στοιχείων και πληροφοριών καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας αυτών. Συνολικά, η Vodafone είχε συντάξει τρεις εκθέσεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (Corporate Social Responsibilities, CSR) έως το 2003. Το Entropy System χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στην τρίτη έκθεση CSR η οποία συντάχτηκε για την περίοδο 2002 - 2003. Οι προϊστάμενοι, οι διευθυντές ή τα ανώτερα στελέχη των λειτουργουσών εταιρειών λαμβάνουν στρατηγικές CSR αποφάσεις που αφορούν σε επτά τομείς: ηλεκτρομαγνητικά πεδία, ενεργειακή αποδοτικότητα, προϊόντα και υπηρεσίες, μάρκετινγκ, διαχείριση των αποθεμάτων, ψυκτικές ουσίες και υπολείμματα από πυρκαγιά, ανακύκλωση τηλεφωνικών συσκευών και προμηθευτές.

Το σύστημα εφαρμόζεται δύο ή τρεις φορές ετησίως από τις λειτουργούσες επιχειρήσεις με στόχο την υποβολή εκθέσεων. Δύο κύριοι χρήστες έχουν πλήρη πρόσβαση στο σύστημα. Κατά μέσο όρο υπάρχουν δύο χρήστες ανά λειτουργούσα επιχείρηση που έχουν την αρμοδιότητα εισαγωγής των στοιχείων στο σύστημα. Στο μέλλον, αναμένεται ότι τουλάχιστον ένα άτομο σε επιχείρηση θα έχει πλήρη πρόσβαση, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί το σύστημα στη συγκριτική μέτρηση επιδόσεων έναντι άλλων επιχειρήσεων του κλάδου. Είναι συνδεδεμένο με τους επτά τομείς και χαρακτηρίζεται ως το web εργαλείο διαχείρισης της απόδοσης και διαχείρισης διοικητικών επιχειρησιακών λειτουργιών.

Το Entropy αποδεικνύεται εύχρηστο και ευέλικτο. Οι πηγές πληροφοριών προσεγγίζονται ανάλογα με τις απαιτήσεις (π.χ. Return On Investment, ROI), οι πληροφορίες ελέγχονται για αποκλίσεις, καθορίζονται οι βασικοί δείκτες απόδοσης και υποβάλλεται έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης των διαδικασιών της συγκεκριμένης εταιρείας τηλεπικοινωνιών. Η πρόσβαση στο σύστημα διευρύνεται, αφού αυτό ενσωματώνεται σε άλλα εσωτερικά συστήματα., δημιουργώντας ένα

ενιαίο επιχειρησιακό σύστημα, το οποίο αξιολογεί ουσιαστικά την εσωτερική εταιρική απόδοση και ενισχύει τη δέσμευση περί εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Σε γενικά πλαίσια, η εταιρεία Entropy παρέχει υπηρεσίες όπως: εγκατάσταση του λογισμικού του συστήματος, εκπαίδευση των χρηστών του συστήματος, συμβουλευτικές υπηρεσίες, τεχνική υποστήριξη, δίκτυο συνεργατών. Οι συγκεκριμένες υπηρεσίες επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να βελτιώσουν τη διαχείριση κινδύνου, τον εσωτερικό έλεγχο, τις εξωτερικές επικοινωνίες και τη γενική εταιρική απόδοση. Το πακέτο περιλαμβάνει ένα σύστημα και τις υπηρεσίες διαχείρισης επιχειρηματικού κινδύνου και απόδοσης για να αντιμετωπίσει την εταιρική διακυβέρνηση και τα εταιρικά κοινωνικά ζητήματα ευθύνης. Η διεθνής βάση πελατών του Entropy System περιλαμβάνει, συμπεριλαμβανομένου της Vodafone, τις επιχειρήσεις BT, Cable & wireless, Carillion, Diageo, GlaxoSmithKline, Philips, Toyota (GB) και Vivendi. Σημειώνεται ότι στην Ελλάδα, στην Πορτογαλία και στην Ισπανία οι εταιρείες της Vodafone χρησιμοποιούν τα πιστοποιημένα κατά ISO 14001 συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης.

Η Toyota διαθέτει τριπλή διασφάλιση ποιότητας. Η εταιρεία χρησιμοποιεί το ίδιο σύστημα για τη διαχείριση των απαιτήσεων της συγκεκριμένης διασφάλισης, η οποία περιλαμβάνει τους τύπους πιστοποιήσεων ISO 9001 (Σύστημα Διαχείρισης της Ποιότητας), ISO 14001 (Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης) και OHSAS 18001 (Σύστημα Διαχείρισης της Ασφάλειας και της Υγείας). Ειδικότερα, μέσω του συστήματος εξασφαλίζεται η διαχείριση ποικίλων, εσωτερικών λογιστικών ελέγχων, που προβλέπουν τη συμμόρφωση της Toyota με τα ισχύοντα πρότυπα παροχής των HSEQ (Health, Security, Environment, Quality) υπηρεσιών, η εκτέλεση του επαληθευτικού έργου των εσωτερικών διαδικασιών καθώς και η παραγωγή των καταλόγων απεικόνισης του λογιστικού εσωτερικού ελέγχου.

Σύμφωνα με τη μελέτη, η εταιρεία έχει προσαρμόσει ορισμένες πτυχές του Entropy System για συγκεκριμένες ανάγκες της, όπως για παράδειγμα είναι η δημιουργία ηλεκτρονικού καταλόγου εγγραφής για άδειες (άδειες φορτηγών) και πιστοποιητικά (πιστοποιητικά αντικρηκτικής προστασίας) σε κάθε ιστοσελίδα, με στόχο τον προσδιορισμό της ημερομηνίας λήξης τους. Σημειώνεται ότι ο έλεγχος

πολλών επιχειρησιακών λειτουργιών (π.χ. διαχείριση logistics) αποτελεί αρμοδιότητα της ενσωματωμένης Πανευρωπαϊκής οργάνωσης της Toyota. Η Toyota ήδη παρέχει στους επιχειρησιακούς της συνεργάτες τη δυνατότητα άμεσης πρόσβασης στο σύστημα, έτσι ώστε να μπορούν να εισαγάγουν με εύκολο και οικονομικό τρόπο δεδομένα στο σύστημα ή ενδεχόμενα να μεταβάλλουν ορισμένα από αυτά.

Συμπερασματικά, βάσει των δύο τελευταίων ερευνών, η υιοθέτηση του Entropy system από μια επιχείρηση συμβάλλει στη βελτίωση διαχείρισης του επιχειρηματικού κινδύνου, του εσωτερικού ελέγχου, της επικοινωνίας με το εξωτερικό περιβάλλον και την ολική εταιρική απόδοση.

Περαιτέρω, η πολυεθνική εταιρεία ND Logistics, η οποία εδρεύει στην Ολλανδία, διαθέτει διασφάλιση ποιότητας ISO 9000 και ISO 14001. Βασικό εργαλείο της εταιρείας αποτελεί το σύστημα Stream Serve Distribution, το οποίο, μέσω της εφαρμογής Stream Serve Enterprise Document Presentment (EDP) επιτρέπει την παράδοση του σωστού δέματος, στο σωστό μέρος, την κατάλληλη στιγμή. Συγκεκριμένα, με τη χρήση της αυτοματοποιημένης πλατφόρμας του συστήματος, οι χρόνοι διακίνησης ελαχιστοποιούνται, η εύρεση της ακριβούς θέσης του δέματος διευκολύνεται, ο έλεγχος των αποθεμάτων βελτιστοποιείται, το επίπεδο των αποθεμάτων προσδιορίζεται επακριβώς (απογραφή των αποθεμάτων) και η έκδοση των τιμολογίων βελτιώνεται. Το σημαντικότερο είναι ότι η κωδικοποίηση των απαιτούμενων, πολυάριθμων εγγράφων που αφορούν στους καταλόγους συσκευασιών, στα έντυπα των παραγγελιών, στα σήματα, στις RFID (Radio Frequency Identification) ετικέτες και στην έκδοση τιμολογίων δεν πραγματοποιείται χειρόγραφα αλλά με βάση το σύστημα μηχανογράφησης και είναι ανεξάρτητη από το πολυγλωσσικό επιχειρησιακό περιβάλλον και τις νομικές και γραφειοκρατικές συνθήκες κάθε χώρας. Η σημασία της υλοποίησης του Stream Serve Distribution έγκειται στην ευκολία της διαχείρισης σύνθετων και ποικίλων τύπων εγγράφων καθώς και στην ενίσχυση του μηχανισμού εσωτερικού ελέγχου, οι διαδικασίες του οποίου απλοποιούνται λόγω της ιχνηλάτησης της παραγγελίας με βάση τον ειδικό κωδικό "bar code" και των χρήσιμων ανιχνευτών (scanners). Σε γενικά πλαίσια, υποστηρίζεται ότι η εγκατάσταση του Stream Serve Distribution

παρέχει την απαιτούμενη λειτουργικότητα στην επιχείρηση, προσδίδει μεγαλύτερες ευκαιρίες προγραμματισμού και επιτρέπει στα διοικητικά στελέχη να διατηρούν τον έλεγχο στις προαναφερθέντες λειτουργίες της επιχείρησης.

Παράλληλα, η εφαρμογή RVR Internal Control αποτελεί για την εταιρεία Lafarge, τον παγκόσμιο ηγέτη στον τομέα των οικοδομικών υλικών, την ηλεκτρονική λύση η οποία της παρέχει πλήρη υποστήριξη ως προς την καλύτερη πρακτική εσωτερικού ελέγχου, στα πλαίσια κάλυψης των απαιτήσεων που προκύπτουν μέσω του νόμου SOX. Βέβαια, τονίζεται ότι η οργάνωση ενός έργου συμμόρφωσης με το SOX ανήκει στο οικονομικό τμήμα κάθε επιχείρησης ή οργανισμού ωστόσο η ιδιοκτησία του έργου ανήκει σε ολόκληρη την ομάδα των ανώτατων ή διοικητικών στελεχών, δεδομένου ότι η ομάδα αυτή ευθύνεται για την ποιότητα των εσωτερικών ελέγχων. Η επιλεγόμενη εφαρμογή λειτουργεί ως μια ασφαλής και εύκολα προσβάσιμη από πολλούς χρήστες (π.χ. 1500 χρήστες από 50 επιχειρησιακές μονάδες της εταιρείας σε διάρκεια 3 μηνών) αποθήκη, η οποία χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση ενός πλαισίου ελέγχου που περιλαμβάνει τους επιχειρηματικούς κινδύνους, τις λειτουργικές διαδικασίες, όπως μάρκετινγκ, αγορές, πωλήσεις, απογραφή, διαχείριση των επιχειρησιακών λειτουργιών, καθώς και τους συγκεντρωτικούς εσωτερικούς ελέγχους από τα ανώτερα στελέχη ή τους εξωτερικούς ελεγκτές.

Υπογραμμίζεται ότι η εφαρμογή αναδεικνύεται απόλυτα συμβατή με το εγκαταστημένο, σύμφωνα με τις SOX προδιαγραφές, πρόγραμμα της εξεταζόμενης εταιρείας, δείχνοντας σε απαραίτητες πληροφορίες και ανιχνεύοντας δραστηριότητες (π.χ. συναλλαγές) στον πραγματικό χρόνο και τόπο εκτέλεσής τους. Ο ισχυρός εσωτερικός έλεγχος θεωρείται για την Lafarge αναπόσπαστο κομμάτι όσον αφορά στην υιοθέτηση μιας ορθής επιχειρησιακής πρακτικής. Άλλωστε, εκτιμάται ότι η ενσωμάτωση του RVR Internal Control στις τεχνικές που αφορούν στις ελεγκτικές εργασίες εξασφαλίζει όχι μόνο τη διατήρηση της συμμόρφωσης των λογιστικών και διοικητικών ελέγχων με τους ισχύοντες κανονισμούς αλλά και τη χρήση της συγκεκριμένης εφαρμογής, από τους εξουσιοδοτημένους χρήστες, ως διαισθητικής, μη εξαναγκαστικής πρακτικής.

Ο εσωτερικός έλεγχος στον οποίο προέβη μια μεγάλη μεταφορική εταιρεία περιελάμβανε τα παρακάτω βήματα:

- α) Καθορισμός της ορθότητας εκτέλεσης και καταγραφής των συναλλαγών σύμφωνα με τις οδηγίες των διοικητικών στελεχών.
- β) Τεκμηρίωση της ροής των συναλλαγών και των εσωτερικών ελέγχων που αφορούν σε συγκεκριμένες περιοχές, οι οποίες έχουν ορισθεί από τη διοίκηση.
- γ) Προσδιορισμός μέσω του συστήματος εσωτερικού ελέγχου των περιοχών που χαρακτηρίζονται από καταχρήσεις και λάθη.
- δ) Προσδιορισμός των ωφελειών και αδυναμιών που προκύπτουν από τη χρήση των Enterprise Resource Planning (ERP) συστημάτων στην επιχείρηση.
- ε) Τεκμηριωμένες και ελεγχόμενες δραστηριότητες.

Ειδικότερα, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της μεταφορικής εταιρείας προϋπόθετε την απόδειξη μέσω ειδικών εγγράφων της λήψης των θεωρητικών μέτρων και διαδικασιών, την τεκμηρίωση των στόχων που έχουν ορισθεί στα πλαίσια εσωτερικού ελέγχου, την επαλήθευση της ύπαρξης και ισχύς αυτών των στόχων, την αξιολόγηση των ωφελειών και αδυναμιών των ελέγχων των εφαρμογών που πραγματοποιούνται μέσω των χρησιμοποιούμενων ERP συστημάτων, τη χαρτογράφηση των διαδικασιών διοικητικού και λογιστικού ελέγχου και τέλος τον προσδιορισμό καθορισμένων εξαιρέσεων που αφορούν στον υπολογισμό και την πρόβλεψη των τρεχουσών δαπανών, τον έλεγχο της ακρίβειας των εφαρμοσμένων δαπανών, την αξιοπιστία των λογιστικών καταχωρήσεων, τον κατάλληλο έλεγχο των αποθεμάτων καθώς και την εξέταση και αξιολόγηση των ασυνήθιστων χειρωνακτικών λογιστικών καταχωρήσεων ή ρυθμίσεων των συγκεκριμένων καταχωρήσεων.

Μια ακόμα μελέτη περίπτωσης αφορά στην εφαρμογή του συστήματος AOQL (Average Outgoing Quality Limit-system), σε ένα από τα υποκαταστήματα της αλυσίδας supermarkets και καταστημάτων παροχής υπηρεσιών τροφίμων, Ahold Group. Το σύστημα AOQL θεωρείται αποτελεσματική μέθοδος στατιστικής

δειγματοληψίας και εστιάζει στην ποιότητα ενός πληθυσμού (π.χ. αριθμός τιμολογίων) μετά από την επιθεώρηση ή εκτιμά κάποιο ποιοτικό χαρακτηριστικό αυτού του πληθυσμού, συμπεριλαμβανομένου τον προσδιορισμό του λάθους. Ο προγραμματισμός και η χρήση του δείγματος του πληθυσμού πρέπει να εξασφαλίζουν ότι μια έγκυρη αξιολόγηση του δείγματος είναι δυνατή. Έτσι, η μορφή του συμπεράσματος πρέπει να εξακριβώνεται απευθείας από το στόχο των σχετικών δραστηριοτήτων του εσωτερικού ελέγχου. Όσον αφορά τη λογιστική απεικόνιση της αγοράς υλικών από τους προμηθευτές, τα τιμολόγια αγοράς αγαθών στέλνονται από τους προμηθευτές στην έδρα των καταστημάτων. Τα καταστήματα χρεώνονται και οι εκάστοτε δαπάνες υποβάλλονται σε επεξεργασία από το αυτοματοποιημένο σύστημα δαπανών το οποίο προσθέτει κάθε γραμμή τιμολογίων σε ένα κύριο αρχείο. Η έκπτωση και ο Φ.Π.Α που αναλογεί σε κάθε αγαθό, καταγράφονται στη κεντρική μονάδα επεξεργασίας και δεν αποτελούν μέρος αυτού του συστήματος. Στόχος του συστήματος είναι να συγκριθούν οι ποσότητες αγαθών στα τιμολόγια προμηθευτών με τις ποσότητες αγαθών που παραλαμβάνονται από τα διάφορα καταστήματα, σε μια βάση δειγματοληψίας. Στο συγκεκριμένο υποκατάστημα, όλα τα συμβαλλόμενα μέρη συμφώνησαν με τους καθορισμένους όρους και τις αναφερόμενες απαιτήσεις της εκτέλεσης της δειγματοληπτικής μεθόδου ωστόσο, οι απαιτήσεις ενδέχεται να είναι διαφορετικές όταν οι περιστάσεις αλλάζουν.

Στην Ελλάδα, οι *Spathis και Constantinides (2004)* εξετάζουν την εφαρμογή συστημάτων ERP σε 26 εταιρείες με σκοπό να παρουσιασθούν τα κίνητρα που ώθησαν τις συγκεκριμένες εταιρείες στην υιοθέτηση αυτών των συστημάτων, τα οφέλη που αποκόμισαν από την εφαρμογή τους καθώς και τις αλλαγές που επέφεραν τα συστήματα στις επιχειρησιακές λειτουργίες. Η έρευνα διεξήχθη με τη χρήση ερωτηματολογίου και προσωπικών συνεντεύξεων στις εταιρείες, συμπεριλαμβανομένου και ορισμένων παροχών ERP συστημάτων. Δεδομένου ότι όπως εύστοχα επισημαίνεται ο τομέας accounting αποτελεί την καρδιά ενός συστήματος ERP, στην έρευνα δίνεται έμφαση στην επίδραση που είχε η εφαρμογή ERP στον τομέα αυτό. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι αλλαγές που διαπιστώθηκαν ήταν σχετικά λίγες και περιλαμβάνουν την αυξημένη χρήση της λειτουργίας internal

audit, των μη οικονομικά συνυφασμένων δεικτών απόδοσης και της ανάλυσης κερδοφορίας στον τομέα αγοράς και προϊόντων. Πρόκειται εν ολίγοις για ενέργειες τις οποίες αξιοποιούν οι εταιρείες χάρη στις δυνατότητες των ERP συστημάτων για ενοποίηση διεργασιών και ανάκτηση δεδομένων σε πραγματικό χρόνο.

Η τεχνολογική πρόοδος, η ανάγκη για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και οι αυξημένες απαιτήσεις του εσωτερικού ελέγχου, συμπεριλαμβανομένου του κανονιστικού συμβιβασμού, αποτελούν παράγοντες που συντελούν στην ανάπτυξη του συνεχούς ελέγχου (*Richard Champers, 2006*). Με την έννοια συνεχή έλεγχο εννοούμε τον τριμηνιαίο, μηνιαίο και καθημερινό έλεγχο αντί για τον προγραμματισμένο έλεγχο ή την ετήσια εκτίμηση του κινδύνου (*Richard Champers*).

Συμπερασματικά, η χρήση συνεχών ελέγχων με τη χρήση των πληροφοριακών συστημάτων ίσως να μειώσει την μέχρι πρότινος ανάγκη για λεπτομερείς ετήσιες αναθεωρήσεις. Ο διαρκής έλεγχος δίνει τη δυνατότητα στους εσωτερικούς ελεγκτές να ελέγχουν τα επιχειρηματικά συστήματα για ανωμαλίες και για σημεία των πληροφοριακών συστημάτων όπου μπορεί να εντοπιστεί απουσία ελέγχου, άρα και αναδεικνυόμενος κίνδυνος. Με το συνεχή έλεγχο η τεχνολογία αποκτά σημαντικό ρόλο ωστόσο, απαιτείται και η κατάλληλη διαχείρισή της (*Warren & Barker, 2003*). Σε καμία περίπτωση όμως δεν επιτρέπεται η σύγχυσή του μέσω της συνεχούς παρακολούθησης που αποτελεί αρμοδιότητα της διοίκησης (*C.O.S.O., 2004*). Η κατάλληλη εκπαίδευση των εσωτερικών ελεγκτών στις τεχνικές της τεχνολογίας θα εξασφαλίσει μια εναλλακτική λύση στις παραδοσιακές ελεγκτικές τεχνικές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:

ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

3.1 Η ΑΝΑΓΚΗ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ Ε.Ε.

Ο εσωτερικός έλεγχος, όπως έχει ήδη αναφερθεί, αποτελεί έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους της εταιρικής διακυβέρνησης μαζί με το διοικητικό συμβούλιο, την ανώτατη διοίκηση και τον εξωτερικό έλεγχο. Η βιβλιογραφική ανασκόπηση δείχνει ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές, εξαιτίας της μοναδικής θέσης που κατέχουν στην επιχείρηση, παρέχουν στα μέλη της ελεγκτικής επιτροπής πολύτιμη βοήθεια στο μηχανισμό της διακυβέρνησης, στη διαχείριση κινδύνου και στις ελεγκτικές διαδικασίες (Παπάς Α., 1997).

Υπογραμμίζεται ότι για την επίτευξη των παραπάνω απαιτούνται επαρκείς πόροι, επαγγελματίες και υιοθέτηση του διεθνούς πλαισίου επαγγελματικών πρακτικών σχετικά με τα διεθνή πρότυπα επαγγελματικών πρακτικών εσωτερικού ελέγχου, τον κώδικα ηθικής και των πρακτικών συμβουλών. Τα μέλη των ελεγκτικών επιτροπών διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη της ανεξαρτησίας του εσωτερικού ελεγκτή και στη διαβεβαίωση ότι ο τελευταίος διαθέτει επαρκείς πόρους για την παροχή κατάλληλου ποιοτικού επιπέδου πληροφόρησης (Γιαννούλης Ι, 2007).

Στις μέρες μας περισσότερο από ποτέ, τα μέλη των ελεγκτικών επιτροπών πρέπει να εργαστούν στενά με τους εσωτερικούς ελεγκτές για τη διασφάλιση των εσωτερικών ελέγχων, των ορθών και επακριβών χρηματοοικονομικών αναφορών καθώς και της επαρκούς διαχείρισης του κινδύνου σε κάθε επιχείρηση που υπηρετούν. Τα μέλη των ελεγκτικών επιτροπών για να συνεργαστούν αποτελεσματικά με τους εσωτερικούς ελεγκτές πρέπει να γνωρίζουν τις καλύτερες πρακτικές για αυτή, τη ζωτικής σημασίας δραστηριότητα (Stuart Manson, 2000).

3.2 ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΟΥ Ε.Ε

Οι εξελίξεις του εσωτερικού ελέγχου είναι αναπόφευκτο αποτέλεσμα της εξέλιξης των μεθόδων διαχείρισης και πληροφόρησης, όπως και της διαπίστωσης

των επιπτώσεων της λειτουργίας των επιχειρήσεων στο με κάθε έννοια περιβάλλον τους. Η ανάπτυξη της έρευνας στον εσωτερικό έλεγχο μας βοηθά να αναφερθούμε στο πεδίο αυτών των εξελίξεων ενώ παράλληλα μπορεί να δει κανείς το γεγονός αυτό σαν μια ιστορική εξέλιξη (Γιαννούλης Ι, 2007).

Είναι γεγονός ότι οι οργανισμοί έχουν αντιμετωπίσει ταχύτατες αλλαγές τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας της οικονομικής περιπλοκότητας, των εκτεταμένων κανονιστικών απαιτήσεων και της τεχνολογικής προόδου. Αυτές οι αλλαγές έχουν προσφέρει στην ελεγκτική λειτουργία εκτεταμένες ευκαιρίες για στήριξη της διοίκησης, παροχή υπηρεσιών σε άλλες οργανωσιακές λειτουργίες και δημιουργία άμεσων δεσμών αναφοράς με την επιτροπή ελέγχου (Παπάς Α., 1997).

Το 2007 η Thuy Vo, επίκουρος καθηγήτρια του William Mitchell College of Law, παρουσίασε μια ενδιαφέρουσα αλλά ασυνήθιστη ιδέα, η οποία αφορά στην αξιολόγηση του περιβάλλοντος εσωτερικού ελέγχου, δεδομένου των σημαντικών επιχειρηματικών δαπανών που προκύπτουν μέσω της εφαρμογής του παραρτήματος 404 (section 404) του νόμου Sarbanes-Oxley (SOX). Με βάση την ιδέα αυτή, οι υπάλληλοι της εταιρείας (το σύνολο του υπαλληλικού προσωπικού της εταιρείας) καλούνται να αξιολογήσουν τη συμπεριφορά και την ηθική των ανώτατων διευθυντικών στελεχών, αντικαθιστώντας με αυτό τον τρόπο την απαίτηση για αξιολόγηση των εσωτερικών λογιστικών δραστηριοτήτων της επιχείρησης από αυτά τα στελέχη.

Σημειώνεται ότι η αναφορά των υπαλλήλων περί αδυναμίας της συμπεριφοράς που αναδεικνύει η διοίκηση καθίσταται ανώνυμη, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε αποκάλυψη πολλών στοιχείων που αφορούν στα πρότυπα ηγεσίας των μελών της διοίκησης και στην προσωπική δέσμευση αυτών ως προς την τήρηση της επιχειρηματικής ακεραιότητας. Άλλωστε, υποστηρίζεται ότι, μέσω της πρόσβασης του υπαλληλικού προσωπικού στην εκτελεστική δράση σε στερεότυπη βάση, κατανοείται ο τρόπος με τον οποίο τα ανώτερα στελέχη αντιλαμβάνονται τις υποχρεώσεις τους στην επιχείρηση και προς τους εξωτερικούς συνεργάτες αυτής, την πίστη τους στους εσωτερικούς κανόνες και τους δομικούς μηχανισμούς που οι ίδιοι θέσπισαν και εφάρμοσαν, τη φιλοσοφία που έχουν για τη συμμόρφωση με

τους ισχύοντες νόμους καθώς και την προοπτική τους στους τομείς των προσωπικών ανταμοιβών και της εξουσιοδότησης εξουσίας και εκτελεστικών αρμοδιοτήτων.

Βέβαια, τα στοιχεία που προέρχονται από αυτή τη διαδικασία δεν αποτελούν εγγύηση αλλά ένδειξη του βαθμού ακεραιότητας και ηθικής των διευθυντικών στελεχών και ενίσχυσης αυτών των δυο αξιών σε περιπτώσεις προκλήσεων και άλλων ειδικών περιστάσεων. Γι' αυτό το λόγο, υπογραμμίζεται ότι η αξιολόγηση των στελεχών πρέπει να πραγματοποιείται σε ευρέως επιχειρησιακή βάση, δηλαδή να καλύπτει ολόκληρο τον πληθυσμό των υπαλλήλων και κατά συνέπεια τις απόψεις τους, έτσι ώστε (Παπαστάθης Π, 2003):

α) να βεβαιώνεται η εξέταση των διευθυντών όλων των τμημάτων της επιχείρησης και

β) να διαχωρίζονται οι ιδιοσυγκρασιακές απόψεις από εκείνες που απεικονίζουν την επιχείρηση συνολικά.

Συμπερασματικά, τα κύρια χαρακτηριστικά που αυξάνουν την πιθανότητα να επιτύχει η εφαρμογή της συγκεκριμένης διαδικασίας αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου είναι:

α) η εμπιστευτικότητα που εξασφαλίζει η ανωνυμία των υπαλλήλων,

β) η ειλικρινής μελέτη και κοινοποίηση των αποτελεσμάτων της διαδικασίας και

γ) το συγκριτικά μειωμένο κόστος για την επιχείρηση.

Από την άλλη πλευρά, υποστηρίζεται ότι η αποτελεσματικότητα της σχετικής διαδικασίας είναι αμφίβολη λόγω των εξής δύο παραγόντων:

α) της απροθυμίας των υπαλλήλων να αποκαλύψουν μια ανήθικη δραστηριότητα των διευθυντικών στελεχών για να μη βλάψουν την εικόνα της επιχείρησης και

β) του επιπλέον φόρτου εργασίας που προϋποθέτει η έρευνα και ο οποίος προκαλεί την αντίδραση και τη δυσαρέσκεια των υπαλλήλων που τον επωμίζονται.

Το IIA, στα πλαίσια εργασίας του παγκόσμιου σώματος γνώσης (CBOK) το 2006, αποσκοπεί στην καλύτερη κατανόηση του εκτεταμένου σκοπού των πρακτικών εσωτερικού ελέγχου σε όλο τον κόσμο καθώς και στον προσδιορισμό των απαιτούμενων ικανοτήτων των εσωτερικών ελεγκτών. Το 2004, οι Grambling et al εξέτασαν τον αυξημένο ρόλο του εσωτερικού ελεγκτή στην εταιρική διακυβέρνηση.

3.3 ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ

Πριν τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του νόμου SOX στις Η.Π.Α. και παρόμοιων νόμων σε άλλες χώρες πιο συγκεκριμένα στα τέλη της δεκαετίας του 1990, οι εσωτερικοί ελεγκτές έδιναν έμφαση στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τη διοίκηση (*Roth & Espersen, 2003*). Παράλληλα, οι εσωτερικοί ελεγκτές διενεργούσαν λειτουργικούς ελέγχους. Εντούτοις, οι επιχειρήσεις εξελίσσονται με στόχο να ανταποκριθούν στις τεχνολογικές και θεσμικές αλλαγές που προκύπτουν (*Stuart Manson, 2000*).

Το σύμφωνο SOX αποτελεί ένα νόμο που ψηφίστηκε στις 30 Ιουλίου του 2002 προκειμένου να ενισχύσει την εταιρική διακυβέρνηση και να ανακτήσει τη χαμένη εμπιστοσύνη των επενδυτών που είχε κλονιστεί από μια σειρά λογιστικών σκανδάλων από εγχώριους οργανισμούς. Πρωτοπόροι σε αυτή την προσπάθεια ήταν ο γερουσιαστής Paul Sarbanes και ο βουλευτής Michael Oxley.

Ολόκληρο το σύμφωνο περιέχει 11 συνολικά ενότητες, μία εκ των οποίων αναφέρεται αποκλειστικά στην ανεξαρτησία του ελέγχου ενώ αναφορές γίνονται και για την ποιότητα του έργου που παρέχουν οι εξωτερικοί ελεγκτές. Επιπλέον, απαιτείται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των ΗΠΑ (Securities and Exchange Commission, SEC) να υιοθετήσει κατάλληλους κανονισμούς έτσι ώστε να συμβαδίζει με το νέο αυτό νόμο.

Τα κύρια θέματα που περιλαμβάνονται στο σύμφωνο Sarbanes-Oxley και οι προτάσεις που τίθενται αφορούν:

1. Την υιοθέτηση και εφαρμογή νέων προτύπων για τα διοικητικά συμβούλια των εταιρειών και τις επιτροπές ελέγχου.
2. Την υιοθέτηση και εφαρμογή νέων λογιστικών προτύπων καθώς και νομικές κυρώσεις για τη διοίκηση των επιχειρήσεων.
3. Την εφαρμογή νέων ελεγκτικών προτύπων που ενισχύουν την ανεξαρτησία του ελεγκτή.
4. Την καθιέρωση νομικών κυρώσεων και την προστασία των στελεχών (whistle-blowers) που αποκαλύπτουν παρατυπίες, παρανομίες και σκευωρίες.
5. Τη δημιουργία ενός συμβουλίου παρακολούθησης, εξέτασης και εντοπισμού λογιστικών παραλείψεων και λαθών με την ονομασία Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB), το οποίο βρίσκεται κάτω από την επιμέλεια του SEC. Επιπλέον, το συμβούλιο αυτό αναλαμβάνει το ρόλο της λογιστικής τυποποίησης.

Στο σύμφωνο, μέσω του παραρτήματος 404, δίνεται ιδιαίτερη σημασία στη διατήρηση και ενίσχυση της ανεξαρτησίας του ελεγκτή. Αναλυτικότερα, ορίζεται ότι το έργο των εξωτερικών ελεγκτών είναι ασυμβίβαστο με οποιαδήποτε άλλη παροχή υπηρεσιών, είτε αυτές είναι λογιστικές - χρηματοοικονομικές είτε νομικές. Επίσης, σύμφωνα με τις οδηγίες του παραρτήματος, απαγορεύεται ρητά η διεξαγωγή ελέγχου από μια ελεγκτική εταιρεία σε περίπτωση κατά την οποία μέλος της συμμετείχε στην ελεγκτική διαδικασία της προηγούμενης χρήσης και τώρα είναι διοικητικό στέλεχος του οργανισμού. Ταυτόχρονα, απαγορεύεται η διενέργεια εξωτερικού ελέγχου από τον ίδιο τον ελεγκτή για διάστημα μεγαλύτερο των πέντε συνεχόμενων ετών, ενώ επιχειρείται επανακαθορισμός των σχέσεων ανάμεσα στις ελεγκτικές εταιρείες και τα audit committees.

Περαιτέρω, ο νόμος επιτρέπει τη σύναψη συμφωνιών μεταξύ του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου. Πιο συγκεκριμένα, ο εξωτερικός ελεγκτής μπορεί να εξετάζει, να θεωρεί και να ελέγχει τα αποτελέσματα της ανασκόπησης του εσωτερικού ελέγχου καθώς και να αξιολογεί την πληρότητα των διαδικασιών και των μηχανισμών που εφαρμόζονται. Με τη συνεργασία που δημιουργείται μεταξύ του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου επιτυγχάνεται άμεσο οικονομικό

όφελος για την ελεγχόμενη εταιρεία, αφού μειώνεται το κόστος του εξωτερικού ελέγχου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το σύμφωνο έδωσε νέα πνοή στην εταιρική διακυβέρνηση, καθώς προσπάθησε να προστατεύσει τον επενδυτή και να στηρίξει τα δικαιώματα της μειοψηφίας. Ένας από τους βασικούς όρους που περιέχονται στο νόμο είναι η δημιουργία ανεξάρτητων ελεγκτικών εταιρειών, στις οποίες συμμετέχει τουλάχιστον ένα άτομο με αποδεδειγμένες γνώσεις οικονομικών και λογιστικής, το οποίο θα κρίνει και θα ψηφίζει το έργο των ελεγκτών. Ένα μέλος θεωρείται ανεξάρτητο όταν δε λαμβάνει κάποια αμοιβή για συμβουλευτικές ή άλλες υπηρεσίες από την εταιρεία και δεν είναι μέλος θυγατρικής ή συνδεδεμένης εταιρείας (Braiotta 2006).

Τελειώνοντας την περιγραφή του SOX, τονίζεται ότι το θέμα της εταιρικής διακυβέρνησης, μετά την υιοθέτηση της πράξης SOX, βρέθηκε στο προσκήνιο ουσιαστικών συζητήσεων των κρατών που αποσκοπούν στη δημιουργία μιας σωστά οργανωμένης χρηματιστηριακής αγοράς και είχε ως συνέπεια τη θέσπιση νομοθετικών ρυθμίσεων για την αποτελεσματικότερη διευθέτηση του θέματος.

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι ο SOX έχει δημιουργήσει απαιτήσεις για ένα πιο αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου των χρηματοοικονομικών αναφορών των εισηγμένων εταιρειών. Οι λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου συντελούν στη συμμόρφωση των εταιρειών με τις απαιτήσεις για έλεγχο τεκμηρίωσης των ουσιαστικών εσωτερικών ελέγχων των χρηματοοικονομικών αναφορών. Οι νέες κανονιστικές απαιτήσεις έχουν αυξήσει τη συμμετοχή των λειτουργιών εσωτερικού ελέγχου στους ελέγχους τεκμηρίωσης και στους ελέγχους συμμόρφωσης, εργασία που στο παρελθόν αποτελούσε αποκλειστική αρμοδιότητα των εξωτερικών ελεγκτών. Ακόμα, η δημιουργία του PCAOB είχε ως σκοπό να αναμορφώσει τον έλεγχο των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και τα ίδια τα συστήματα χρηματοοικονομικής αναφοράς. Τέλος, η ενασχόληση των εσωτερικών ελεγκτών με τις διαδικασίες συμμόρφωσης, λόγω των αυξημένων απαιτήσεων για χρηματοοικονομική αναφορά και διακυβέρνηση των εταιρειών, αύξησε τις υποχρεώσεις τους και περιόρισε το διαθέσιμο χρόνο τους.

3.3.1 ΑΛΛΑΓΕΣ ΤΟΥ SOX ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΚΑΛΥΨΗ

Η προκύπτουσα εξέλιξη της ανταπόκρισης των εσωτερικών ελεγκτών στις κανονιστικές απαιτήσεις είναι μια εργασία προστιθέμενης αξίας εντούτοις, υπάρχει μια διαφορετική τάση σε θέματα όπως για παράδειγμα στη διακυβέρνηση και στη διαχείριση κινδύνου συγκριτικά με την περίοδο πριν τα επιχειρηματικά σκάνδαλα. Ιδιαίτερα, ένα αρνητικό αποτέλεσμα του νόμου SOX αποτελεί η απορρόφηση πολλών πόρων των λειτουργιών εσωτερικού ελέγχου για την εξασφάλιση της συμμόρφωσης. Μάλιστα, σε έρευνα του 2006 διαπιστώθηκε ότι κατά το πρώτο έτος συμμόρφωσης απασχολήθηκε το 50% των πόρων του εσωτερικού ελέγχου για την εν λόγω συμμόρφωση (PWC, 2006). Δηλαδή, παρατηρήθηκε μετατόπιση πόρων για τις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου, όπου απαιτούνται ισχυρές ικανότητες ηγεσίας και διαχείρισης σχεδίων ελέγχου. Επίσης, στο τμήμα εσωτερικού ελέγχου απαιτείται αποτελεσματική επικοινωνία και ικανότητα διαπραγμάτευσης με τους μετόχους. Σε περίπτωση εκτροπής των πόρων, ο διευθυντής του τμήματος εσωτερικού ελέγχου πρέπει να έχει πλήρη κατανόηση του τρόπου συνεισφοράς της εργασίας του στην αξία της επιχείρησης.

Μια άλλη έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2005 από το IIA UK & Ireland και τη KPMG και απευθυνόταν στους διευθυντές των τμημάτων λογιστικού εσωτερικού ελέγχου σε επιχειρήσεις που έδρευαν στην Ιρλανδία. Σκοπός της έρευνας ήταν να εξεταστεί η συνεχής εξέλιξη των πρακτικών λογιστικού εσωτερικού ελέγχου στην Ιρλανδία, λαμβάνοντας υπόψη την πρωτοφανή ρυθμιστική αλλαγή και τις υψηλές προσδοκίες των ομάδων ενδιαφερομένων, δηλαδή των εργαζομένων, των πελατών, των προμηθευτών, των επενδυτών και των Αρχών ή της κυβέρνησης. Η έρευνα αυτή έδειξε ότι πάνω από το 89% των διευθυντών εσωτερικού ελέγχου χρησιμοποιούν βασισμένη σε κίνδυνο μεθοδολογία με στόχο την προετοιμασία των ετήσιων προγραμμάτων λογιστικού ελέγχου, τεχνική η οποία ανταποκρίνεται στα καθιερωμένα Διεθνή Πρότυπα του IIA.

Σημειώνεται ότι ένα αρνητικό αποτέλεσμα των κανονιστικών απαιτήσεων είναι ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές εργάζονται στενά με την εσωτερική διοίκηση της επιχείρησης και τους εξωτερικούς ελεγκτές. Αυτή η στενή σχέση ίσως να απειλήσει τους ακρογωνιαίους λίθους του εσωτερικού ελέγχου, δηλαδή την αντικειμενικότητα και την ανεξαρτησία (Krell, 2005). Έτσι, για τη διατήρηση αυτών των σημαντικών χαρακτηριστικών πρέπει οι εσωτερικοί ελεγκτές να έχουν αποτελεσματικές διαπροσωπικές ικανότητες, όπως είναι η ομαδικότητα και η κατάλληλη διαχείριση σχέσεων.

3.3.2 ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ Ε.Ε. ΜΕΤΑ ΤΟ ΝΟΜΟ SOX

Οι περισσότεροι οργανισμοί έχουν εστιάσει τις προσπάθειες συμμόρφωσης με το SOX 404 το πρώτο έτος, αντί να δημιουργήσουν μία συνεχή και επαναλαμβανόμενη διαδικασία συμμόρφωσης. Σε πολλές περιπτώσεις οι οργανωσιακές ευθύνες και η δομή υποστήριξης μίας συνεχούς διαδικασίας εκτίμησης, όπως και τα χρησιμοποιούμενα εργαλεία και η τεχνολογία υποστήριξης, δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί. Ο εσωτερικός έλεγχος έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο πρώτο έτος της συμμόρφωσης. Όπως συμπεραίνει και η έρευνα που διενεργήθηκε το 2005 σε 171 αντιπροσωπευτικές εταιρείες αμερικανικές εταιρείες (Larry E. Rittenberg and Patricia K. Miller), το 20% των επιχειρήσεων πιστεύει ότι ο εσωτερικός έλεγχος έχει αποκλειστική ευθύνη συμμόρφωσης, ενώ το 65% ότι έχει ευθύνη του ελέγχου των δικλίδων ασφαλείας. Επίσης, σε αυτή την έρευνα δίνεται απάντηση στο ερώτημα του μελλοντικού ρόλου των εσωτερικών ελεγκτών σχετικά με τη συμμόρφωση με το 404. Βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας, ο εσωτερικός έλεγχος εμφανίζεται να έχει σημαντική εμπλοκή στις διαδικασίες συμμόρφωσης ή τουλάχιστον σε διαδικασίες παρακολούθησης και ελέγχου. Ο κύριος όγκος των εταιρειών θεωρεί τον εσωτερικό έλεγχο ως την υπεύθυνη λειτουργία για την παρακολούθηση της διαδικασίας συμμόρφωσης που επιχειρεί η διοίκηση. Δεδομένου ότι ο εσωτερικός ελεγκτής φέρει ευθύνη για να βοηθήσει τη διοίκηση να παρακολουθεί τη διαχείριση του κινδύνου και τη διαδικασία διακυβέρνησης σε έναν οργανισμό, το αποτέλεσμα αυτό δεν προκαλεί έκπληξη.

Αντιθέτως αυτό που προκαλεί εντύπωση είναι ότι το 23 % των εταιρειών δε διακρίνει τέτοιο ρόλο στον εσωτερικό έλεγχο.

Επιπλέον, το 78% των εταιρειών θεωρεί ότι ο εσωτερικός έλεγχος είναι αρμόδιος για τη διενέργεια συνεχών ελέγχων της αποτελεσματικότητας των δικλίδων ασφαλείας για να υποστηρίξει την ετήσια πιστοποίηση της διοίκησης. Λαμβανομένου υπόψη ότι το τμήμα εσωτερικού ελέγχου έχει τους ειδικούς για ελεγκτικά θέματα, το συγκεκριμένο αποτέλεσμα μπορεί να θεωρηθεί ως κάτι φυσιολογικό. Σύμφωνα με το νόμο του SOX, ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να υποστηρίζει τη διοίκηση στις διαδικασίες συμμόρφωσης στο βαθμό που δεν πλήττεται η αντικειμενικότητα του ή η ικανότητα του να καλύπτει σημαντικούς κινδύνους του οργανισμού. Οι οδηγίες αναγνωρίζουν ότι ο εσωτερικός έλεγχος ίσως να βοηθά στο σχεδιασμό και την άσκηση των ελέγχων, αλλά παράλληλα ενδυναμώνει την ευθύνη της διοίκησης για έλεγχο. Επομένως, παρουσιάζεται η πλειονότητα των επιχειρήσεων να θεωρεί ότι ο εσωτερικός έλεγχος έχει την συνολική ευθύνη ελέγχου.

Αυτό που προκαλεί ιδιαίτερη εντύπωση είναι το ποσοστό των εταιρειών που σχεδιάζουν να αναθέσουν τόσο την αποκλειστική διαχείριση των διαδικασιών εκτίμησης (28% των εταιρειών), όσο και να διατηρούν την τεκμηρίωση των ελέγχων (23% των εταιρειών). Αυτά τα θέματα φαίνεται ότι θεωρούνται αποκλειστικής αρμοδιότητας της διοίκησης. Επιπλέον, στη έρευνα γίνεται μια προσπάθεια αποτύπωσης του μελλοντικού ρόλου του εσωτερικού ελέγχου, δηλαδή για το εάν θα εστιάσει την προσοχή του στη διαχείριση κινδύνου, στους λειτουργικούς ελέγχους, στους ελέγχους των πληροφοριακών συστημάτων ή θα είναι δέσμιος του SOX 404 και των αναγκών της διοίκησης και της ελεγκτικής επιτροπής για εστίαση στις δικλίδες ελέγχου της χρηματοοικονομικής αναφοράς.

Τα αποτελέσματα είναι αμφιλεγόμενα: οι εσωτερικοί ελεγκτές επιθυμούν να περιορίσουν τον όγκο εργασίας του 404 του νόμου SOX, αλλά δεν επιθυμούν σημαντικές αλλαγές στους λειτουργικούς και συμβιβαστικούς ελέγχους. Μεγαλύτερη έμφαση αναμένεται να δοθεί στους ελέγχους των πληροφοριακών συστημάτων. Τα αποτελέσματα τις έρευνας καταδεικνύουν επίσης τη συνεχή

προσήλωση του εσωτερικού ελέγχου στο τμήμα 404 του νόμου SOX, επομένως παρεμποδίζεται η αποτελεσματική άσκηση άλλων υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου, όπως αναλύθηκε παραπάνω.

Το γαλλικό ινστιτούτο διενέργησε μία έρευνα σε συνεργασία με την Ernst & Youngst, όπου και διερευνάται η επίδραση του νομικού πλαισίου στον εσωτερικό έλεγχο και πως επιδρά στη μελλοντική πορεία του. Οι δύο κύριοι νόμοι που ασκούν επίδραση στις γαλλικές εταιρείες αποτελούν ο Sarbanes - Oxley (SOX) και ο Loi de Securite Financier, οι οποίοι προσανατολίζουν τον εσωτερικό έλεγχο σε ανάλυση του κινδύνου και απορροφούν περισσότερο χρόνο για αξιολόγηση των χρηματοοικονομικών δικλίδων ασφαλείας και λιγότερο σε χρηματοοικονομικούς ελέγχους. Επίσης, τονίζεται ο ρόλος του εσωτερικού ελεγκτή στην εταιρική διακυβέρνηση. Συγκεκριμένα, η αντικειμενικότητα και ανεξαρτησία του εσωτερικού ελεγκτή διασφαλίζεται από τη διπλή γραμμή αναφοράς, δηλαδή τόσο στην ελεγκτική επιτροπή, όσο και στο διοικητικό συμβούλιο.

Η ελεγκτική επιτροπή ενδιαφέρεται κυρίως για την εφαρμογή των συστάσεων της σχετικά με τις ελεγκτικές υπηρεσίες. Επιπλέον, για τη τήρηση της αντικειμενικότητας του, ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να εφαρμόζει τον Κώδικα Ηθικής. Όσον αφορά στην επάρκεια πόρων παρατηρούνται τα εξής:

- α) 2,85 εσωτερικοί ελεγκτές ανά 1000 εργαζομένους,
- β) στις περισσότερες εταιρείες ο προϋπολογισμός του τμήματος εσωτερικού ελέγχου έχει παραμείνει σταθερός, ενώ σε άλλες έχει παρατηρηθεί αύξηση και
- γ) η εικόνα του εσωτερικού ελεγκτή δεν έχει αλλάξει τα τελευταία τρία έτη.

Ο Tettamanzi (2003) περιγράφει την ιστορική εξέλιξη και τις μελλοντικές προοπτικές του εσωτερικού ελέγχου σε Ιταλία και Ηνωμένο Βασίλειο. Οι χρηματοοικονομικοί έλεγχοι είναι λιγότεροι από τους λειτουργικούς ή ελέγχους συμμόρφωσης. Αν το τμήμα εσωτερικού ελέγχου είχε αρκετό διάστημα λειτουργίας, τότε διενεργούνται κυρίως λειτουργικοί και διαχειριστικοί έλεγχοι.

Αντιθέτως, εάν δημιουργήθηκε πρόσφατα, τότε κυριαρχούν οι χρηματοοικονομικοί έλεγχοι. Προσφάτως οι πιο πολλοί πόροι έχουν στραφεί προς λειτουργικούς και διαχειριστικούς ελέγχους, και αναμένεται στο μέλλον μεγαλύτερη αύξηση αυτών. Στο Ηνωμένο Βασίλειο πολλές επιχειρήσεις διαθέτουν τμήμα εσωτερικού ελέγχου σε συμμόρφωση με τον κώδικα Cadbury. Αντίστοιχα, στην Ιταλία ο Κώδικας Preda καθορίζει την εισαγωγή κι βελτίωση του εσωτερικού ελέγχου σε εισηγμένες εταιρείες.

3.4 ΟΙ ΑΥΞΗΜΕΝΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Οι λειτουργίες εσωτερικού ελέγχου πρέπει να υφίστανται αποτελεσματική διαχείριση από τον διευθύνοντα σύμβουλο ελέγχου για να μπορούν να ανταποκρίνονται στις αυξημένες απαιτήσεις (PwC, 2005). Για να προσθέτουν αξία πρέπει να ευθυγραμμίζονται με τις ανάγκες και τις προτεραιότητες των μετόχων, της ελεγκτικής επιτροπής, των εξωτερικών ελεγκτών και του διευθύνοντος συμβούλου.

Η επικοινωνία μεταξύ μετόχων και εσωτερικών ελεγκτών σχετικά με τις ανάγκες της ελεγκτικής λειτουργίας είναι κρίσιμης σημασίας για να μεγιστοποιηθεί η χρησιμότητα που απορρέει από τη χρησιμοποίηση των πόρων ελέγχου. Επιπλέον, η αποτελεσματική εκτίμηση του κινδύνου, η ορθή διαχείριση του χρόνου και η δημιουργία λίστας προτεραιοτήτων μπορούν να συνεισφέρουν προς αυτήν την κατεύθυνση. Μία ακόμα λύση στο πρόβλημα του περιορισμένου χρόνου αποτελεί η εξωτερικοποίηση του εσωτερικού ελέγχου, ιδιαιτέρως για λειτουργίες οι οποίες δεν είναι μοναδικές (Rittenberg & Covalesski, 1999). Τα πλεονεκτήματα μιας τέτοιας επιλογής είναι η αυξημένη ανεξαρτησία, η ελαστικότητα, η μείωση του κόστους και η βελτιωμένη ποιότητα (Barr & Chang, 1993). Ωστόσο, υπάρχουν και μειονεκτήματα, όπως είναι η απώλεια της επιχειρηματικής πίστης και γνώσης, καθώς και της απώλειας πρόσφορου εδάφους για εκπαίδευση.

3.5 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ

Από τα παραπάνω έχει κατανοηθεί ότι οι λειτουργίες εσωτερικού ελέγχου προσθέτουν αξία στην επιχείρηση όταν αυτές ευθυγραμμίζονται στρατηγικά με τις ανάγκες και τις προτεραιότητες των μετόχων, συμπεριλαμβανομένου της ελεγκτικής επιτροπής, των εξωτερικών ελεγκτών και της διοίκησης. Η στρατηγική αυτή εφαρμογή καθίσταται πιο αναγκαία ειδικότερα όταν πρόκειται για ανταγωνισμό μεταξύ ικανών επιχειρήσεων. Εξαιτίας της απαίτησης των μετόχων για αυξημένη εταιρική διακυβέρνηση, η διοίκηση απαιτεί πιο απτή περιγραφή των λειτουργιών προστιθέμενης αξίας (Zoellick & Frank, 2005). Ο Simons (2000) θεωρεί ότι ο όρος «αξία» εκλαμβάνεται από τους εσωτερικούς ελεγκτές ως η υποστήριξη της εκτέλεσης της συγκεκριμένης στρατηγικής καθώς και η στήριξη αυτών που καλούνται να την εφαρμόσουν.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να έχουν γνώσεις όσον αφορά τις επιχειρήσεις, την ανταγωνιστική τους φύση και τους συνδέσμους όλων των λειτουργικών τους περιοχών. Η ακαδημαϊκή κατάρτιση σε επιχειρησιακά θέματα είναι μείζονος σημασίας, διότι χωρίς την απαιτούμενη γνώση υπάρχει αυξημένη πιθανότητα δυσνόησης του στρατηγικού προσανατολισμού των μετόχων, η οποία μπορεί να έχει αρνητική επίδραση στην προστιθέμενη αξία και εν τέλει στην αποτελεσματικότητα των λειτουργιών εσωτερικού ελέγχου.

Η κατανόηση ότι ο τρόπος πρόσθεσης αξίας (add value) σε έναν οργανισμό είναι ύψιστης σημασίας και αποτελεί το κύριο μήνυμα της εργασίας του παγκόσμιου σώματος γνώσης (Common Body Of Knowledge, CBOK, 2006). Ακόμα, σημαντική είναι η αναγνώριση ότι οι στόχοι των σύγχρονων λειτουργιών εσωτερικού ελέγχου είναι τοποθετημένοι σε στρατηγική ευθυγράμμιση με τους στόχους των μετόχων και ότι πρέπει παράλληλα αυτοί οι στόχοι να παραμείνουν αντικειμενικοί και ανεξάρτητοι. Ένα άλλο αξιοσημείωτο μήνυμα της παρούσας μελέτης είναι ότι οι λειτουργίες εσωτερικού ελέγχου είναι τοποθετημένες με τέτοιο τρόπο ώστε να εμπλέκονται στην εκτίμηση του κινδύνου, στον έλεγχο και την εταιρική διακυβέρνηση.

Αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η συμμόρφωση σε κανονιστικές απαιτήσεις (Νομοθεσία SOX) απορρόφησε την πρώτη χρονιά πάνω από τους μισούς πόρους της επιχείρησης, γίνεται αντιληπτό ότι η κατανομή των πόρων αποτελεί μια δραστηριότητα κλειδί για τις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου και πρέπει να γίνεται σωστή χρήση των περιορισμένων πόρων που διαθέτουν οι εσωτερικοί ελεγκτές για τη στήριξη των κύριων δραστηριοτήτων και των οργανωσιακών τους αναγκών. Μια πρόταση είναι οι εσωτερικοί ελεγκτές να εκμεταλλευτούν στο μέγιστο βαθμό τα πληροφοριακά συστήματα, τα οποία όπως αποδεικνύεται προσφέρουν συνεχείς ελεγκτικές και λογισμικές καινοτομίες.

Συμπερασματικά, η εκτίμηση του επιχειρηματικού κινδύνου και η σωστή κατανομή των πόρων για παροχή διαβεβαιώσεων περί της επάρκειας του ελεγκτικού περιβάλλοντος προς τους μετόχους αποτελεί μια αποθαρρυντική εργασία για τους εσωτερικούς ελεγκτές. Γι' αυτό το λόγο οι έλεγχοι απαιτούν από την πλευρά των εσωτερικών ελεγκτών μεγάλο εύρος ικανοτήτων, ισχυρή ηγετική ικανότητα και επαγγελματισμό σε ατομικό και οργανωσιακό επίπεδο με στόχο την παροχή αποτελεσματικών λειτουργιών εσωτερικού ελέγχου.

3.6 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ Ε.Ε. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι προοπτικές του εσωτερικού ελέγχου στην Ελλάδα αναμένονται θετικές και αυτό διότι διαθέτουμε ως χώρα ένα ισχυρό θεσμικό πλαίσιο (Πράξη Διοικητή Τ.Ε. 2438/98, Αρχές για την Εταιρική Διακυβέρνηση, Απόφαση Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς 5/204/2000, Νόμος 3016/2002). Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, με τη σύγχρονη μορφή του, επεκτείνεται πλέον και στις μη εισηγμένες ΔΕΚΟ (Νόμος 3429/2005), υπάρχει ένα διεθνές πλαίσιο προληπτικής εποπτείας (Basel II, Sarbanes-Oxley Act/2002, Ευρωπαϊκές Οδηγίες) το οποίο αναδεικνύει και αναβαθμίζει το ρόλο των εσωτερικών ελεγκτών και τέλος παρατηρείται μια σημαντική βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων των εσωτερικών ελεγκτών στη χώρα μας οι οποίοι καλούνται να ανταποκριθούν στις νέες προκλήσεις. Παρακάτω αναλύεται εκτενέστερα ο Ν.3016/2002 (ΦΕΚ 110/Α/2002) περί εταιρικής διακυβέρνησης.

Το 2002 ψηφίστηκε ο νόμος 3016/2002, ο οποίος εισάγει ειδικά θέματα διοίκησης και λειτουργίας στις εισηγμένες στο χρηματιστήριο ανώνυμες εταιρείες. Γενικότερα, ο νόμος 3016 αποτελεί στέρεο βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Ειδικότερα, οι διατάξεις προωθούν περαιτέρω τη διαφάνεια στις συναλλαγές των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών με την εταιρεία καθώς και με βασικούς πελάτες ή προμηθευτές της. Οι σχετικές διατάξεις προστατεύουν τα συμφέροντα των μετόχων έναντι τυχόν αντίθετων επιδιώξεων των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών και θέτουν ασφαλιστικές δικλίδες με σκοπό την προστασία των μικρομετόχων έναντι των μεγαλομετόχων.

Τα άρθρα 6 και 7 θεσπίζουν τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας και την υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου. Συγκεκριμένα, η διενέργεια εσωτερικού ελέγχου πραγματοποιείται από ειδική υπηρεσία της εταιρείας, στην οποία απασχολείται τουλάχιστον ένα φυσικό πρόσωπο πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, το οποίο δεν υπάγεται ιεραρχικά σε καμία άλλη υπηρεσιακή μονάδα της εταιρείας και εποπτεύεται από τα μη εκτελεστικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου. Ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο βρίσκεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 7 με την οποία «δε μπορούν να ορισθούν ως εσωτερικοί ελεγκτές μέλη του διοικητικού συμβουλίου, διευθυντικά στελέχη τα οποία έχουν και άλλες εκτός του εσωτερικού ελέγχου αρμοδιότητες ή συγγενείς των παραπάνω μέχρι και του δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας». Εκτός από τα παραπάνω είναι αξιοσημείωτο ότι το διοικητικό συμβούλιο διατηρεί την υποχρέωση να συνεργάζεται με τους εσωτερικούς ελεγκτές και να διευθύνει το έργο τους η δε διοίκηση οφείλει να παρέχει τα απαραίτητα μέσα για τη διεκπεραίωση του έργου τους. Από τις αρμοδιότητες της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου έχει ιδιαίτερη σημασία η δυνατότητά της να αναφέρει στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας τυχόν περιπτώσεις σύγκρουσης των ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών με τα συμφέροντα της εταιρείας, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 8.

Διαπιστώνεται ότι ο νόμος 3016/2002 είναι πολύ κοντά στο πλαίσιο του Κώδικα Βέλτιστης Συμπεριφοράς της επιτροπής Gadbury, που δημιουργήθηκε από

τη βρετανική κυβέρνηση το 1991. Από τη φύση του ο Κώδικας αντιμετωπίζει τα προβλήματα που ανακύπτουν σε πολυμετοχικές εταιρείες, όπως κατά κανόνα είναι οι επιχειρήσεις στη Βρετανία και στις Η.Π.Α. μεταξύ των μετόχων και των διευθυντικών στελεχών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ο Κώδικας να μη δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στα προβλήματα που ανακύπτουν από τις σχέσεις μεταξύ μεγαλομετόχων και μικρομετόχων που αποτελούν το πιο σοβαρό πρόβλημα εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες με παρόμοιο ιδιοκτησιακό καθεστώς.

Συνεπώς, ο νόμος 3016/2002 παρότι χρήσιμος, πιθανώς να υπάρξει ανάγκη εμπλουτισμού του στο μέλλον με περισσότερες διατάξεις, οι οποίες θα διέπουν τις σχέσεις μεγαλομετόχων και μικρομετόχων. Αυτό θα είχε παράλληλα ως επακόλουθο να δημιουργηθεί ένα πρόσφορο κλίμα για επενδύσεις από θεσμικούς επενδυτές που θα διαθέσουν τα χρήματά τους στον ελληνικό χώρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι η αυτοματοποίηση του ελέγχου δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί απλά ως τεχνολογία για τη βελτίωση της ποιότητας ή / και της παραγωγικότητας της διαδικασίας ελέγχου. Έχει αξία και ως σύμβολο της ανταγωνιστικότητας της εταιρίας στην αγορά και ως εκ τούτου βοηθά να προαγάγει την εταιρία και στους πελάτες της και εσωτερικά.

Επιπλέον, η αυτοματοποίηση του ελέγχου προσφέρει ιδιαίτερες ευκαιρίες για καλύτερη διοικητική επιτήρηση και έλεγχο, αλλά συγχρόνως διευκολύνει την εφαρμογή μιας λιγότερο ιεραρχικής οργανωτικής δομής. Η αλλαγή αυτή της οργανωτικής δομής εμφανίζεται επιτακτική για την εισαγωγή ενός αυτοματοποιημένου συστήματος ελέγχου, ώστε να μπορέσει το σύστημα αυτό να συμβάλει στην αύξηση της αποδοτικότητας και να προσδώσει αξία στο οργανισμό, την υπηρεσία, και, ευρύτερα, την εταιρία που την υιοθετεί (Κοκολάκη Ι.Χαρά, 2012).

Όταν οι μετοχές μιας εταιρείας διαπραγματεύονται στη χρηματιστηριακή αγορά, τότε η υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου έχει ως εκ των πρωταρχικών της στόχων, να ελέγχει, να εκτιμά και να επισημαίνει στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας κατά πόσο οι συναλλαγές και η γενικότερη δραστηριότητα της εταιρείας καθώς και των βασικών μετόχων, των μελών του διοικητικού συμβουλίου και των στελεχών της επιχείρησης λαμβάνουν χώρα χωρίς να θίγονται τα συμφέροντα των επενδυτών / μετόχων της εταιρείας (stakeholders) και περαιτέρω δίχως να απειλείται η διαφάνεια και η ομαλή λειτουργία της χρηματιστηριακής αγοράς.

Όταν ο εσωτερικός έλεγχος διενεργείται από επαγγελματίες εσωτερικούς ελεγκτές, οι οποίοι διαθέτουν βαθιά κατανόηση της επιχειρηματικής κουλτούρας, των συστημάτων και των διαδικασιών ελέγχου, τότε το τμήμα εσωτερικού ελέγχου είναι σε θέση να παρέχει διασφαλίσεις ότι οι μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου είναι επαρκείς για την εξάλειψη του κινδύνου, ότι οι εταιρικές διαδικασίες είναι ικανοποιητικές και εντέλει ότι οι οργανωσιακοί στόχοι εκπληρώνονται. Ένας αποτελεσματικός εσωτερικός έλεγχος δρα ως ανεξάρτητη, αντικειμενική υπηρεσία διασφάλισης και συμβουλών, σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις οργανωσιακές λειτουργίες.

Η αυτοματοποίηση της παραγωγής έχει σαν όρο της τη συγκρότηση ενός συλλογικού εργάτη ικανού να αντιδρά γρήγορα στα τυχαία γεγονότα που απορυθμίζουν το αυτοματοποιημένο σύστημα των μηχανών και να αποκαθιστά τη λειτουργία του. Αυτός ο συλλογικός εργάτης πρέπει να είναι ικανός να αναγνωρίζει τις αιτίες της βλάβης, να συνθέτει τις πληροφορίες που την αφορούν, και να επεμβαίνει διορθωτικά στον ελάχιστο δυνατό χρόνο. Το κεφάλαιο αναγνωρίζει σήμερα ότι έχει ανάγκη το συλλογικό εργάτη που ζει δίπλα στο μηχανικό σύστημα, με το μηχανικό σύστημα, που ξέρει ακριβώς με ποιους τρόπους απορυθμίζεται και που είναι ικανός να συσσωρεύσει πρακτική πείρα απαραίτητη για την αδιάκοπη λειτουργία του.

Ακόμα και οι διαρκείς βελτιώσεις που είναι εδώ δυνατές και αναγκαίες, προκύπτουν αποκλειστικά από τις κοινωνικές εμπειρίες και παρατηρήσεις, που τις

κάνει δυνατές και τις επιτρέπει η παραγωγή του συλλογικού εργατή η οποία πραγματοποιείται με τη συνδυασμένη εργασία σε μεγάλη κλίμακα.

Παράλληλα, η ανεπαρκής στελέχωση εκπαίδευση και ανεξαρτησία του τμήματος εσωτερικού ελέγχου μειώνει την αποτελεσματικότητα στην τέλεση του έργου του με συνέπεια την μείωση της ικανότητας διασφάλισης της αξιοπιστίας των λογιστικών καταχωρήσεων και των χρηματοοικονομικών αναφορών. Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα επικίνδυνο για τους επενδυτές, τις τράπεζες και κάθε μέρος που έχει οικονομικές συναλλαγές με την εταιρία. Η μη δέσμευση της ηγεσίας στην ακεραιότητα και τις ηθικές αξίες δημιουργεί ένα περιβάλλον ελέγχου ευάλωτο σε διαφθορά και δολιεύσεις. Επιπλέον, αναιρεί τα οφέλη που δημιουργούνται από την εφαρμογή των πλαισίων του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης των επιχειρηματικών κινδύνων.

Σημαντική είναι η επιρροή των πληροφοριακών συστημάτων στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, η οποία οδηγεί σε αύξηση των συνεχών ελέγχων. Οι συνεχείς έλεγχοι χαρακτηρίζονται απαραίτητοι αφού ανταποκρίνονται στις προσπάθειες ενδυνάμωσης της επενδυτικής πίστης.

Οι επιχειρήσεις, λόγω της ένταξης ειδικών διαδικασιών στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου επωφελούνται σε αρκετά θέματα και μάλιστα σε υψηλό βαθμό ενώ οι αδυναμίες που προκύπτουν δε κρίνονται από τους εσωτερικούς ελεγκτές σημαντικές καθώς, σύμφωνα με την άποψή τους, προκύπτουν σε χαμηλό ή και πολύ χαμηλό βαθμό. Η ανάπτυξη του συστήματος εσωτερικού ελέγχου όμως σε μια επιχείρηση ή έναν οργανισμό αφορά τόσο στην πλευρά του οργανισμού όσο και στην πλευρά του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος.

Ο νόμος 3016/2002 παρότι χρήσιμος σε μια πολυμετοχική επιχείρηση πιθανώς να υπάρξει ανάγκη εμπλουτισμού του στο μέλλον με περισσότερες διατάξεις, οι οποίες θα διέπουν τις σχέσεις μεγαλομετόχων και μικρομετόχων. Αυτό θα είχε ως συνέπεια να δημιουργηθεί πρόσφορο κλίμα για επενδύσεις από θεσμικούς επενδυτές που θα διοχετεύσουν τα χρήματά τους στον ελληνικό χώρο. Ο νόμος 3016/2002 απλώς ρυθμίζει ένα σύγχρονο θέμα με παραδοσιακές μεθόδους. Δίνει λύσεις σε ζητήματα που ήδη αντιμετωπίζονται από την επιτροπή

κεφαλαιαγοράς ή και από τις ίδιες τις εταιρείες χωρίς την ύπαρξη κανονιστικής ρύθμισης. Η ελληνική νομοθεσία θα πρέπει να έχει ως στόχο τη βελτίωση του μηχανισμού εσωτερικού ελέγχου, ώστε οι δυνάμεις της αγοράς να απελευθερωθούν υπέρ του κοινωνικού συμφέροντος. Η εφαρμογή των αρχών εσωτερικού ελέγχου βέβαια συνεπάγεται επιβάρυνση στο κόστος λειτουργίας τους. Όμως τα μακροπρόθεσμα οφέλη μιας τέτοιας στρατηγικής δίνουν σε μια επιχείρηση ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των υπολοίπων καθώς και χαμηλότερο κόστος χρηματοδότησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Γρηγοράκου Θ. «Γενικές Αρχές Ελεγκτικής» Εκδόσεις: Σώμα Ορκωτών Λογιστών, Αθήνα 1989
- Κάντζου Κων. «Ελεγκτική – Θεωρία και Πράξη» Εκδόσεις: Α. Σταμούλη, Αθήνα 1995
- Μπαλής Θ. «Σύγχρονη Ελεγκτική - Εσωτερικός Έλεγχος», Εκδόσεις Αθανάσιος Σταμούλης, Αθήνα 1998.
- Παπάς Α., *Ελεγκτική*, Εκδοτικές Επιχειρήσεις «Το Οικονομικό», Αθήνα 1997.
- Παπαδάτου Θ., *Εσωτερικός και Εξωτερικός Έλεγχος Ανωνύμων Εταιριών*, Θεοδώρα Εκδόσεις: Σακκουλά, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2001.
- Παπαστάθης Π, *Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις – Οργανισμούς και η Πρακτική Εφαρμογή του*, Χορηγός ΟΠΑΠ, Αθήνα 2003.

- Πρωτοψάλτης Ν. «Γενικός οδηγός προγράμματος ελέγχου» Εκδόσεις: Σώμα Ορκωτών Λογιστών, Αθήνα 2001
- Τσακλαγκάνος Α. «Ελεγκτική» Εκδόσεις: Αφοί Κυριακίδοι, Θεσσαλονίκη 1987
- Bret Watson, Current Practices in Audit Automation, ISACA, 1998
- Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ICAEW), 1993,
- Audit Automation, IT Briefing Number 4, Chartech Books, London Institute of Internal Auditors Inc., The value of automation: a quality improvement recommendation prompts the CAE to review her approach to audit work papers, 2006
- Institute of Internal Auditors Inc., Worldwide Audit Automation - automated system simplifies auditing - Statistical Data Included, 2000
- Institute of Internal Auditors Inc., Audit automation with Lotus Notes, 1997
- Michael J. Fischer, "REALIZING" THE BENEFITS OF NEW TECHNOLOGIES AS A SOURCE OF AUDIT EVIDENCE: AN INTERPRETIVE FIELD STUDY, St. Bonaventure University, 1996
- Stuart Manson, Sean McCartney and Michael Sherer, Audit automation as control within audit firms, Department of Accounting, Finance and Management, University of Essex, Colchester, UK, 2000
- The Gale Group Inc., Audit automation: a blueprint for success, 2006
- Κοκολάκη Ι. Χαρά, Σημειώσεις Ελεγκτικής και Δ.Ε.Π., Άγιος Νικόλαος 2011, 2012, 2013.
- Γιαννούλης Ι., Σημειώσεις Ελεγκτικής, Ιωάννης Κ. Ηράκλειο 2007.